

DVIJE ŽRTVE.

po istinitome događaju pripočeo Dr. Torquate. —

I.

Bilo je jednoga letnoga dana.

Leto je bilo žarko, sve se razbujalo, razišlo, svaki se list posve raširio, ne ostavljajući mjesta nikakvoj tajni. Sunce je palilo i žarilo, mirisalo je vrućom smolom, kao da nigdje nema udobnosti. — Bilo je prigodom mojeg boravka u Firenci, kojoj s pravom pripada dični pridjevak „la bella“. Razgledav grad, popeli se jednoga jutra do poslednjeg poda elegantnog torņa stōne crkve. Ko bi živijem šarama opisao divni pogled, što se odatle pruža na ovaj umjetnički grad Toskane i divne űene bašće? Ko bi naslikao s toga mjesta krajne mede űezine, gdje ti Fiesole sa svojim torņevima namiguje, pa sve dokle se modre grbine Lucca-gorâ na zlatnom zatku zapadnoga neba uspiñu? Kao što se divlja perunika uzdiže nad licem jezerskijem, isto tako poćiva na tom dražesnom tlu još dražesnija Firenca sa svojim vjećnim neiscerpivim bogastvom. Od smjeloga zraćnoga torņa „stare palaće“, koji poput jarbola u vis strši, do Brunelleskova ćuda od građevine, divne kupole crkve; od stare kuće Spini, do najvelićajnije palaće, koju svijet pozna — dvora Pitti-a, koji se nalazi na drugoj strani Arna: sve je neprispodobivo prekrasno i puno dražesti. Firenca je najbogatiji dragulj u zlatnome vijencu, kojim je talijanski narod zemlju uresio. Posmatrajuć takova ćudesa, iz grudi mi se vinuo Beauffort-ov uzdah: „O Firenco, kako si lijepa svojim palaćama, lijepa remek-djelima, koji te ćine pravim muzejem! Tu kameñe govori, tu Michelangelo ućini, da mramor misli, a Donatello i Ghiberti, da tuć diše.“

Razgledav krasote, zadoh izvan građskih zidina, da se naužijem svježeg vazduha firentinske prostrane doline. Zaokrenuo sam širokom cestom iza stône crkve, prilično sam dugo hodio, dok mi se napokon rastvori divna firentinska poljana.

Hodio sam, razmišljajuć o slavnoj prošlosti ovoga grada, pak i moje negda slavne domovine — divnoga Dubrovnika. Zaduben u takovo promatranje, susretoh se s jednom gospodom. Lice joj je prekrivala crna koprena, a u ruci nosila je svježu kitu crvenijeh ruža. Hodila je naglo kao zamišljena i srvana teškom boli.

Gledao sam za nôm; kad od jednom zaustavi se, diže s lica koprenu, baca se niče pred krst, koji se je na cesti dizao, polaže kitu na noge krsta, a usnice su joj odavale da je molila.

Zagledah se u njezino lice, blijedô kao vosak, ali ne opazih suze. Bol joj je tragove osušila. Kad i kad samo vinuo bi se dubok uzdah iz njezinijeh grudi, kad i kad pogledala bi na cestu, pa opet u krst.

Nakon četvrt sata podigne se na noge i vrati se istijem putem.

Ja se približih krstu, i vidjeh na nêmu napisano:

„Putniče, vapi pokoj Zorki i Ivanu
Obitelj C.....“

Vratio sam se i ja za gospodom, slijedio sam joj stope, dok mi napokon ne izmače kroz jedna vrata lijepoga letnikovca. Zaustavih se pred rešetkom, zagledah se u prozor, a pod prozorom zlatnijem slovima bilo je napisano:

„Villa C.....“

II.

Otrag nekoliko godina po smrti svojega zaručnika, grofica C..... mirno je provadala dane u svome letnikovcu uz lijepu i dražesnu svoju 19-godišnju kćerku Zorku. Zorka je bila u istinu vrlo lijepa djevojka svježeg tipa, plavka, fina profila, skladno slivena s njezinom svijetlom kosom i unijato koketnih velikih crnih očiju.

Malo dana iza grofove smrti, preminu i nadgledatelj grofčina dobra, ostavivši za sobom siromašnu obitelj, koja bi bila

materijalno nastradala, da je grofica nije kod sebe zadržala i starijega sina postavila na očevo mjesto.

Ivan je, tako se je zvao stariji sin, već od nekoliko vremena savjesno vršio svoju dužnost, i grofici je potpuno ugodio; tako da ova jednom, prigodom svojega imendana, uz druge zvanice pozove k sebi i Ivana na objed, da mu time iskaže i javno priznaće na njegovom radu.

Ivan je s pravijem zadovoljstvom primio grofičin poziv i nastojao se je odužiti na takovoj časti. Kao učenik bavio se je pjesništvom i dobro je uspio, nastojao je dakle i prigodom grofičina imendana sastaviti nekoliko stihova.

Taj se je dan, sve što je bilo otmenijega grofičinoga poznanstva, sakupilo u nezinome stanu. Za bogatijem stolom redale su se zdravice. Od jednom se diže Ivan sa stolice i s nekijem zanosom pročita i svoj sastavak. — Kad Ivan dovrši, burno pleskaće i „bravo“ pozdravi mladoga pjesnika. Prisutni su ostali zadivljeni lakoćom stila i biranom formom njegove kompozicije.

Po objedu gosti se poredaše u obližnjoj sobi, a Zorka pristupi ka glasoviru, da ispjeva neku novu romanu; kad nakon preludija, Ivan vješt muzičnijem akordima, zgodno primjeti, kako neke žice glasovira kvare cijelu melodiju. Prisutni ostaše udivljeni njegovijem znaćem i jednoglasno predložiše, da on Zorku na glasoviru prati.

Ivan nije oklijevao. Složivši žice, sjede za glasovir, i pod pritiskom neodređenijeh osjećaja duše pogleda na Zorku, a ona mu se pričini nežna i divna kao kakav prekrasan fantom pjesničke mašte. Danas je bila lepša i divnija nego ikada. U laganjoj hałini ertale su se slobodno konture nežnih i savršeno skladnih oblika nežina vitkoga tijela.

Zorka mu odvratila pogled, a Ivanovijem životom prostruji bogato čustvo, pod čijom je snagom uzdrhtalo njegovo srce. On je s najvećom preciznošću, koloritom i zanosom pratio romanu, koju je Zorka svojijem tankijem i slatkijem glasom otpjevala. — Na opći zahtjev, morala je biti do tri puta ope-
tovana. Od Ivana su zahtijevali, da im odigra i neke druge komade, koje je on briljantno na glasoviru izveo. Zorka se je smiješila veselo i gledala sa zanimanjem Ivana; a uz grofičinu

privolu, on ju je morao svake večeri na glasoviru pratiti; ona bi uz njegovu pratnju savršenim shvatañem pjevala razne motive iz najboljih opera.

III.

Evo dvije združene duše u najboljem mladenačkom zanosu, kada duševna mašta, pa bilo i u samoći, želi srestiti se s osobom, kojoj bi mogla povjeriti barem iskru onoga žara, koji češće i nepoznat osvoji najbolju stranu našega srca; a kasnije otkriva svoju moć, kada bi ga kakova neprijatna okolnost htjela prigušiti. Je li zagospodovao ljudskim životom, savlađuje svaku silu, mnogo puta i sam razum, i vodi slijepa čovjeka k rubu najveće propasti.

Uz rijetke duševne vrline, Ivan je bio obdaren i nekom prirodnom lepotom. Visoka stasa, lijepa profila, živa i okretna pogleda, finih usnica, na kojijem je titrao neki melanhonični posmijeh. Bio je takav, da je lako mogao svojijem vrlinama zanjieti djevičansko srce i ustalasati nežne grudi kakove krasotice.

Zorka je već u početku gojila osobitu simpatiju za Ivana. Mislila je, da je to samo prijateljstvo i ništa drugo; ali je kasnije spoznala, da nom vladaju neka jača sila i plemenitiji osjećaji prama Ivanu. Kada bi on bio odsutan radi raznijeh poslova, nežino bi lice poprimilo neko žalosno obiležje: hinila je pred majkom, bojeći se, da joj ona ne bi tajnu otkrila, koju ni ona sama nije znala protumačiti.

Ivan, pod pritiskom mističnijeh čuvstava, nije se znao indiferentnijem pokazati pred božanstvenom Zorkinom pojavom; ipak je višekrat razumom ukrotio kucaje svojega srca, i ako bi mu lice porumenilo pred nežinijem pogledom i grudi mu se uzbibale, kada bi mu ona upravila kakovu milu riječ.

Gdjekada bacio bi pogled na nežni ten nežinoga lica, oblivena ružičastijem oblačićem, u igri bi im se češće dodirnuli prsti, a on bi svaki put pri takovom dodiru očutio, kako mu se brečne duša u grudima.

One večerñe zabave trajale su nekoliko vremena. Zorka je pjevala prekrasno, kod ñe bi mu se duša razvedrila. Nežina

bi majka uvijek prisustvovala njihovome koncertu, ali bi joj se dosadilo, kada bi Ivan Zorki prelekcije davao, i ona bi se udalila; tako bi se više puta prigoda desila, da se oni sami zabavljaju.

Neoprezna majka! jer, i ako je bila sigurna, da se Ivan ne će usuditi podignuti svoj pogled do Zorkina lica, nije smjela povjerovati, da ga ni ona ne će k nemu upraviti; znajući, da duševne vrline i plemenito srce prednače materijalnoj koristi i aristokratskome kolenu.

Primicao se je Zorkin rodendan. Taj je dan grofica običavala izvanrednijem načinom proslaviti u svojemu dvoreu. Svi, koji su se smatrali, da imaju neko pravo bilo po srodstvu ili zasluži, dobili su poziv, da se okupe oko bogate sofre grofičina letnikovea. Gosti su se pobrinuli, da taj dan raznijem darovima počaste lijepu Zorku. Ivan, dan prije, ne bijaše se još odlučio, kako bi je počastio. Dva je puta sio za stô i zahvatio pero, da joj ispjeva nekoliko stihova; — dva je puta pismo poderao. Nalazio je uvijek, da ne odgovara njegovome srcu; previše ekspanzivno, a da bi se dalo pred gostima prošiti. — A ipak, i on ju je morao na svaki način počastiti, ili se neuludnijem pred Zorkom pokazati. Bi li on to smio uraditi? — Zorku uvrijediti? Stihovima proslavio je majku, stihovima mora i Zorku proslaviti. Dohvatio je pero i odlučio ga je više iz ruke ne pustiti.

U uskom prostoru morao je razviti pjesničku ideju i prigušiti osjećaje svojega srea. U njegovoj je kompoziciji sve bilo pridušeno i zastrto nesavladivom nemoći duše. Kada su prijatelji preko objeda Zorki darove poklaňali, Ivan je pročitao i svoje stihove; ali na koji način?... mislio bi, da je učenik prvoga razreda, gdje čita kakovu latinsku odu. Ta ni on sam nije shvatio svoj sastavak. Prisutni se među sobom pogledaše, a na obični „bravo“ porumeni Ivanovo lice.

Zorka, koja je s nekijem pravijem veselem čekala Ivanov dar, nadajući se koječemu boljemu, studeno mu se zahvali, a na licu si joj mogao opaziti i jednu debelu suzu.

— Ivan ju je opazio. —

Trudila se je, da se pokaže veselom i zadovolnom, nu radost nezina lica bijaše lažna, neiskrena i prisiljena. — Ivan je to shvatio.

Stara grofica nevješta pjesništvu, nije se tome ni dosjetila; a donekle je i uživala, da je Ivanova pjesma u nezinu počast bole uspjeta.

Nakon malo Zorka se potuži na glavobolu, i svečanost je morala svršiti.

Ivan se nije htio više sresti sa Zorkinijem pogledom, opazio bi uvijek na nezinome licu suzu, koja bi ga dirnula u najtañe živce ñegovog srea, — ostao bi zbuñen; dok je naprotiv Zorka osjećala potrebu, da se sastanu. Znala je, da ga žarko lubi, htjela je i biti ljublena, a nestalnost veoma je umarala zaľubľenu nezinu dušu.

IV.

Prošlo je nekoliko dana, a Ivan, pod izlikom domaćijeh posala, izbjegavao je Zorkino društvo, oputovavši u obližñe mjesto; ali se je morao ponovno povratiti, da zauzme prvu službu.

Jedne večeri stara grofica, zaokupľena ne znam kakovijem poslom, ostavi same pred glasovirom Zorku i Ivana. Ivana je to tako ožalostilo, da se podigao sa stolice i htio se odmah za groficom udaliti; bojeći se da ne bi zlorabio grofićino povjereñe. Ali Zorka, uhvativši ga ñežno za ruku i pogledavši ga u lice, s nekijem slatkijem ukorom reče mu:

Ivane! — a zašto ne bi proslijedili?... zašto biste mi htjeli izmaknuti?

— Ivan se je na pola nastojao opravdati, ali ga Zorka prekine:

— Zar se možda bojite, da Vam ne prigovorim stihovima prigodom mojega rodendana?

Na ove riječi Ivanovo je sree silno zadrhtalo; nije znao šta bi joj odgovorio. Spusti glavu, a ñegovijem se licem razli ružičasto rumenilo. — Zorka nastavi:

— Ja sam od onoga dana opazila, da se Vi nadate ovome prigovoru; ali Vam opraštam, jer opažam, da i Vi sami priznavate, da sam se bolemlu morala nadati od Vašega srea.

— Zorko! ne govorimo o tome, zakľinem Vas, odgovori slabijem glasom Ivan. Kada sam one stihove sastavľao, ni-

jesam bio raspoložen: pak razni poslovi... i....
— Ne smijete tako govoriti, Ivane; Vaše su me riječi silno uzrujale. Da se je meni desila prigoda, da Vas počastim, oh! ja bih se tada pokazala u najboljem raspoloženju, našla bi se u svome ambijentu.

— Zorko! Zorko! šta ste za boga kazali? — nadostavi Ivan, pritisnut nekijem unutrašnjem veselem, koje je nastojao zatajiti.

Zamukoše časkom obadvojica, a nakon malo Zorka prosljedi:

— Ja shvatam, da ovi izrazi ne dolikuju na ustima krepodne djevojčice; ali ih, Ivane, ja nijesam znala duže u grudima sačuvati; Ivane, ja Vas ljubim; osjećam potrebu Vaše ljubavi i htjela bi znati, da li me zbiļa ljubite.

— Oh! Zorko, ja Vam to nijesam nikada kazao; ja Vas ne smijem ljubiti! ja Vas moram samo poštovati i Vašoj zapovijedi biti podložan.

— Da, Ivane, Vi mi to nijeste kazali; ali ja sam Vas shvatila, i bila bi vrlo nesretna kada bi se prevarila; bila bi najnesretniji stvor na ovoj zemli.

Iz Ivanovijeh grudi vinuo se je dubok uzdah, noge su mu se tresle, a čelo naglo znojilo, i kao izvan sebe baci se na stolice, a njegova glava spusti se na lijevo Zorkino rame. Spazivši ga ona u takovome stanju, svladana najnežnijim čuvtvom uskliknu:

— Oh! ne; ja se nijesam prevarila! Ivan me ljubi, ja sam sretna!

I približivši se Ivanu, svojom desnicom gladila ga je po licu i privinula k svojim grudima. Ivan, ne znajući za sebe, baci se pred njezine noge i kao u nekoj ekstazi progovori:

— Božanstvena Zorko! da, ja te ljubim i ginem za tvojom ljubavi. Bez tebe, Zorko, moj je život razbijen. Ja Vas ljubim jače, nego svoju majku... Bez majke mogu živjeti, ali bez Vas živjeti — za mene je nesmisao! Moram Vam sada sve kazati: stihovi, koje sam Vama posvetio, oh! nijesu bili slobodne misli mojega duha i iskreni osjećaji mojega srca, ljubav ih nije nadahnula; one sam stihove ja morao pred gostima prošitati, morao sam zatajiti svako plemenito čuvtvo, i s toga sam višekrat poderao svoj sastavak, držao sam da bi bio zločin, da prisutni o čemu i posumnaju.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

A nakon malo, kao da se je predomislio i pokajao, nastavi: — Oh! što sam Vam, Zorko, kazao; oprostite na mojoj ispovijesti, koju Vam nijesam smio nikada otkriti. Ne, ja Vas ne ljubim; ne smijem Vas ljubiti.

Zorka problijedi na zadnje Ivanove riječi i spusti se na stolicu kao nedužna mučenica s izražajem boli ona blijedome lica i zaplakanim očima, i sva tronuta nastavi:

— Ja te ljubim, Ivane, i kako te ljubim htjela bi, da i ti mene lužiš onom silnom ljubavlju, koja ispunjava svu dušu, u kojoj izgara sve i vlastito biće. — Ivane, nije više vrijeme, da mi skrivaš ljubav, koje je moje sree otkrilo. Ti si kazao, da me lužiš i usrećio si me svojim riječima. Ne ćeš me uspjeti o protivnome uvjeriti, jer ti ne bih vjerovala.

Izrekavši ove riječi, pruži mu svoju desnicu. U silnoj zabuni Ivan se saže i polubi nežinu ruku, ona ga zatim nežno polubi hladnijem usnama u glavu. On je zagrlji, pritisne na svoje prsi i mrmalajući nekakove riječi, polubi je u lice.

Kad od jednom, naglo se otvoriše vrata. U sobu stupi stara grofica, i videći ih tako zagrljene, uskliknu:

Zorko, šta je to?! — Bilo joj je, kao da ju je grom ošinuo.

V.

Prošlo je samo malo dana od napomenute večeri, a Ivan se je već nalazio sto kilometara daleko od grofičine palače, u službi jedne trgovačke kuće, gdje je imao dovoljno da se prehrani. On je svojevorno iz dvorca otputovao, ne pitajući nikoga za savjet. Malo prije svojega polaska, upravio je staroj grofici poduže pismo u kome joj preporuča svoju majku, ali se ne kaje svoje pogreške; ako se takovom može smatrati negova ljubav prema Zorki. Negova je bila jedina krivica, što nije znao zatajiti svoje osjećaje, već ih pustio da se razgranaju u njegovome sreću, tako da ih ni najbolja volja nije mogla sada istisnuti. Jedan Zorkin pogled bio je dovoljan da izvojsiti pobjedu nad Ivanovijem duhom.

Stara je grofica odredila Ivanovoj majci novčanu pripomoć, kojom je mogla uzdržati sebe i mladega sina.

Grofica se je nastojala poslužiti svijem sredstvima, kako bi sklonula Zorku, da Ivana zaboravi. Sve je bilo uzaludno.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Zorka je znala, da ljubav nije podložna aristokratskoj etiki, da se ona zlatom ne kupuje, već traži sreću u sreću, koje bi je shvatilo i razdragalo. Noj je također pošlo za rukom i tajno se s Ivanom dopisivati. On, i ako joj na prva pisma nije odgovorio, ipak je morao napokon popustiti od svoje strogosti i stupiti u dopisnu svezu sa djevojčicom, koja ga je tako žarko ljubila i za ním uzdisala. On ju je više puta zaklićao, da ga zaboravi, ali zaludu.

Više puta pružila joj se prigoda udadbe; stara grofica bila je zadovoljna, ali ona nije htjela o tome ni govoriti. Ivana je ljubila svijem žarom svoje duše.

Jedan mladi časnik iz bogate obitelji, predstavi se jedan dan staroj grofici i zaprosi ruku lijepe Zorke. Majka i stric pristadoše na ponudu.

Časnik je bio elegantne vanštine, i bio je uvjeren da će predobiti Zorkino sree, ali se prevario. Zorka je ostala nepomična u svojoj nakani. — Pošto uvidješe, da blaga sredstva ne pomažu, nastojali su se silom poslužiti, kako bi Zorku sklonili da pristane poći za časnika.

Nesretni roditelji, koji se nastoje takovijem sredstvima poslužiti, da oskvrnu najsvetiju slobodu svoje djece, da ugase najplemenitije čuvstvo mladenačkog srca; zaboravljajuć, da se novcem ne stiče sreća, mir i ljubav; a gdje nema ljubavi, prave ljubavi, tu nije ni blaženstva!

Jadna Zorko! —

VI.

Godinu dana iza Ivanova odlaska, Zorka je morala birati mladoga časnika ili zidine jednoga manastira. Bilo joj je dano mjesec dana na razmišljanje.

Sama, napuštena od svojih, koji je nijesu htjeli shvatiti niti uslišati kucaje nežinoga srca, sjedjela bi po vas dan zaplakana u svojoj sobi. Ńezine su se grudi nejednako dizale i padale. Uzvinute usne, njihovi trzaji, cijelo nežino lice odavalo je tešku bol. Oči bi joj se zalile suzama; te su suze bile debele i guste. Ko ju je prije vidio, ne bi je prepoznao; tako se je preobrazila. Nestalo je rumenila sa nežinoga lica. Ona je

molila Boga, da joj dade snage, ili da što skorije uredi tako, da joj sudba bude odlučena.

Bi li otišla u manastir ili među milosrdnice?

Bila bi cna to odabrala, ali bi morala Ivana zaboraviti, — a to nikada.

Jednoga dana, kao da se predomislila, javi svojoj majci, da će poći za časnika; ali uz uvjet, da se ženidba mora produžiti za koji mjesec dana. Svojta prihvati predlog, zadovolna, da će tako barem prestati ljubavni odnošaji s Ivanom, kojima se je opirala aristokratska etiketa.

U najvećoj boli svojega srca, Zorka napisa podule pismo Ivanu, u kome ga zakliče, da bi k ņoj dohrlio, ako ne želi ņezinu smrt; ili, da bi se zaustavio u obližnjem mjestu, gdje zna, da bi se ona mogla s ņime sastati.

Ivan ju je nastojao umiriti, uvjeravajuć je o suvišnosti takova sastanka.

Zorka se nije dala smiriti.

Napisa mu i drugo pismo, a Ivan je morao prihvatiti stanak, i ako je na zlo slutio. — U ņegovoj je duši vrela titanska borba između ljubavi i herojskoga odrićaña srca. Borba je bila teška. Zorku nije mogao zaboraviti. ņegova se je misao svuda sretala s ņome, a žudña ņegova srca kipjela je kao uzburkano more. Zorka mu se je pričiniła kao nevina ptičica pred klunom grabežlive ptice. On je vidio ņezinu neizbježnu propast; vidio je, da joj ne može pomoći zbog tašte voľe ņezine majke. Sve je to kipjelo u ņegovoj glavi, i svaka nova misao smučivala ga još više i zamrsivala ņegove misli.

Mislio je mnogo puta najviše o tome, da kupi revolver i da ga ispali sebi u prsa. — Ali to nije smio nikako uraditi.

Nakon malo dana, Ivan je dobio dozvolu i uputi se u dogovoreno mjesto.

Kroz ovo se je vrijeme u grofićinoj palači sve spravljalo za Zorkino vjenčaње. Stara je grofica već prepravila pirnu koprenu i svojom rukom okitila vjenčić crvenijeh ruža, koji je taj dan morao okititi glavu lijepe Zorke. — Upravo dva dana prije vjenčaња, Zorka dobi Ivanovo pismo, u kome joj javlja, da je prispio u dogovoreno mjesto. Netom ga je pročitala, ņezino se je lice kao razvedrilo nekom tajnom osvetom; zamoli

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

tajnog poslanika, koji joj je list predao, da bi pričekao. Pohrli u svoju sobu, napisala odmah odgovor, predade ga istome čovjeku, da bi ga Ivanu odnio; pruživši mu lijepu svotu novaca, zamoli ga, da ne bi nikome Ivanov dolazak saopćio.

Poslanik je oputovao i predao Ivanu pismo. Ivana je vrlo iznenadilo doba, koje je Zorka odabrala za sastanak; ali nije bilo druge, morao se je pokoriti.

Zorka je sutra dan nemirno čekala, kad će izbiti ponoć. Na obližnjem torišu kucalo je dvanest sati, a Zorka se udala iz svojega stana. Opazivši je vratar, na prvi se mah prestraši i htjede je grofici javiti.

— Ja te shvatam, reče Zorka, izgubićeš službu; ovaj će ti tobolac za dugo vremena biti dovoljan. Otvori i bježi!

Vratar je oklijevao, ali zlatom zaslijepljen, otvori joj vrata. Nakon malo skupi i on svoje stvari i ostavi dvorac.

Bila je tiha noć. Na nebu povlačili se tamni oblaci, sakrivajući neprestance zvijezdu za zvijezdom. Zorka je hodala naglo, mahom bi popostala i zamislila se; a nakon malo zaokrenu desnom cestom, koja vodi Firenci.

VII.

Sutra zorom sve je bilo na nogama u dvoreu grofice C....., ta danas se je morala vjenčati lijepa Zorka. Časnik se je rano uputio k svojoj vjerenici i vrlo ga iznenadi kad opazi tako rano rastvorena vrata dvorca. Javi odmah grofici, a ova, na zlo sluteći, pohrli u Zorkinu sobu. Vrata bijahu otvorena, na krevetu te noći nije niko spavao; sve je bilo u sobi kao i jučer, samo je falila bijela pirna koprena i vjenčić evijeća, što ga je grofica bila spremila u Zorkinu sobu.

Grofica stane vikati; dotrčase svi prisutni, ali niko nije znao kazati, kamo je Zorka pobjegla. Kad od jednom javlja jedan od prolaznika, da se je na putu, s desne strane, namjerio na dva mrtva trupla, ogreznuta u krvi.

Grofici je bilo da svisne od boli; prisutni joj u pomoć priskočiše, a mladi časnik, zastravljen, pobježe kao izvan sebe i nikad se više ne vrati.

Obaviješten sud, dao je stvar ispitati na lieu mjesta. Ivan i Zorka mrtvi su ležali jedan uz drugoga. Kod njih se je našlo i ubojito oružje, na kome se je nalazio grb grofa C. . . . Nesretnici, jedan drugome zadali su smrt. Na Zorkinoj glavi stajao je vjenčić crvenijeh ruža, a u desnoj ruci držala je pirnu koprenu.

Mrtvo truplo Zorke i Ivana bilo je zakopano u grofičinoj gradini, gdje i danas osvetu vapi za oskvrñenom slobodom i potlačenom ljubavi.

Ko je ona gospođa u ernini odjevena, s koprenom na licu i s kitom svježeg cvijeća u ruci, koju smo sreli izvan zidina Firence, gdje klečeći moli pred onijem krstom? — Nesretna majka lijepe Zorke, koja bi svake godine u napomenuti dan na krst postavila kitu crvenijeh ruža.

MUDRE IZREKE.

1. Mi ogrčujemo sebi život mišlu o smrti, a smrt mišlu o životu. Njemačka izreka.

2. Čovulci su blaženi kad im pode za rukom, da u ljudima prave vrijednosti otkriju kakvu sitnu grešku. Francuska izreka.

3. Jadna budućnosti! Sa prekomjernosti ufañâ, koja ljudi u ñu polažu, ona izgubi skoro sasvijem primamljivost, tekar postane sadašnjost. Njemačka izreka.

4. Radña sporo tvori, ali nikad ne ruši, i na veliku zgradu vijekova ne prilaže nego zrno pijeska k zrnu pijeska, ali ipak od velikog duga vremenâ odbija časove, dane i godine. Schiller.

5. Domovino naša, o zublö koja i utrnutu od sebe toliko svjetlosti puštaš, tješeć onog te o prošlosti saña i muči se; pravi grobe narodu mrtvacâ, utaman, utaman sa svetijeh zidova dišeš krepost u zabasale duše. Giusti.

ЈЕДНА РУКОВЕТ ИЗ ВУКОВЕ ПРЕПИСКЕ.

V.

припошћује и објашњује

В. Богинић.

32.

Од владике Ј. Рајачића. Вршац 22 јануара 1842.

Шаље му двадесет фиор. од проданијех књига. — Како је жељан паразговарати се с Вуком. — Обећаје му да ће добити нешто што жели, али нека се пострми.

Высокоученный Г[оспо]дине Ешче!

Ја самъ поодавно већ 10. књига Пѣсама народны при-
мио, и быо бы већ и новце послао, да ми је с' угодна при-
лика подала. Но далѣ већ њ д'ржати немоѣ, а њ стидиме
толико дѣговати; а Вама, ако ѣ и мало, знамъ, да ње на ѡд-
метъ. Изволите дакле вѣићи кодъ мога Агента Лѣдвига Китъ
на Josephsplatzs № 1155. ѣ 2-омъ или 3-ѣмъ каѣ, и примиѣте
втѣ нѣга мой дѣгъ ѡ 20 f. ср.

Драго ми ѣ, да сте у мојој старој Епархїи лѣтосъ были;
а јошъ бы мы миліе было, да сте мы ѣправъ одъ оѣсда ѡдѣши
овамо дошли. Мены бысте великїй даръ учинили, а ѡ Вы се
запта небы каляли. — Ѣ колика бы то моя вѣрада была, ѡ
Земли, ѣ коіој самъ 5. година радїо ѡ трїо, сѣ Мѣжемъ Ва-
шега ѡкѣства, Вашега дѣха ѡ родолюбя, неколико дана и
ноки сабесѣдовати!

Што желите, добыѣте; но само молимъ да се потрѣпите;
Ерѣ е посао потежакъ, ако ѣете да бѣде точанъ.

Благодареѣи усердїю на честитанїо нове године, ѡ ѣ
заямъ желеѣи Вамъ свако благополѣчїе, ѡ препорѣѣюѣсе
дальной Вашей любви и прїателствѣ остаемъ

Вашъ

искреннѣишїй почитатель

ѣ Вершцу 22 Јан. 842.

Јос. Рајачићъ.

Еп[ископ]ъ.

Extra: An den Hochgelehrten Herrn Vuk Stephanovics Karagyics, Mitglied mehrer[er] gelehrten Gesellschaften, in Wien, Landstrasse.

33.

Од И. И. Срезневскога Брѣтислава (=Пожун) 1/13 августа 1842.

Захваљује за послано му Серајлијино (Милутиновићево) писмо. — Оригиналноост овога послѣдњег. — О неспоразуму и изјави мијења о Серајлијинј књизи. — Тридесетак Срба који су у Пожуну: сви желе бити Вуковци. — Радују га гласови о царској медаљи намијењеној Вуку, као и о припомоћи на издање пјесама од Кнеза Милоша. — Он је и сам већ о томе поменуо у писму к своје министру. — Ако Преис буде ишао у Беч, и он ќе. — Поздрав знацима. — Моли Вука да му пошаље Жакову граматику чешку.

Милостивый Государь
Вукъ Стефановичъ!

Благодарю Васъ покорно за пересланное письмо и за Вашу приписку. Письмо — отъ Серайліи; отвѣтъ на мое, изъ котораго я впрочемъ не могъ извлечь для объясненія темнаго примѣчанія 217 (?) страницы. Не привезетъ ли развѣ этого объясненія Преисъ на котораго онъ ссылается. Признаюсь, мнѣ очень жаль, что не могъ познакомиться съ Серайліей лично: онъ такъ оригиналенъ, что возбуждаетъ къ себѣ невольное вниманіе и охоту узнать его ближе. Что касается до Преиса, то онъ, какъ Вы вѣрно сами прочли въ Новинахъ, приѣхалъ въ Пештъ. Жду его каждый день, полагаю, что онъ, если думаетъ черезъ Карпаты, придетъ сюда. Что же касается до Репоши Уимовича (?) о которомъ мнѣ напоминаетъ и Серайлія въ своемъ письмѣ, то я совершенно непонимаю, какъ это имя

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

могло до него дойти: въ Вѣнѣ знали, кромѣ Васъ, только тѣ не многіе люди, которые приходили ко мнѣ; странно, если кто изъ нихъ, передавъ это названіе кому нибудь изъ своихъ знакомыхъ, знакомыхъ съ Серайліей. Прейсу не помню писалъ-ли; да впрочемъ если бы и писалъ, то онъ не передалъ бы: это не въ Русскомъ характерѣ и не въ характерѣ Прейса. Какъ бы то нибыло, я пишу къ Серайлію и объясню ему дѣло, т. е. свои мысли о его собраніи, *свои*, а что напр. Вы или кто другой можетъ имѣть тѣ же мысли, это не мое дѣло. Я буду, конечно страненъ что выскажу ему такъ простодушно, что мыслю; и еще страннѣе будетъ, если оставлю, тѣмъ болѣе что онъ, какъ мнѣ кажется винить не одного меня. Онъ можетъ винить всякаго, кто ему это позволить; я могу позволить винить только меня. Предполагаю впрочемъ въ немъ столько характера, что литературное мнѣніе искренно высказанное, не можетъ его оскорбить: чловѣкъ съ характеромъ можетъ обижаться только намѣренной обидой.

Въ Брѣтислави— Пожунѣ живу я ни весело ни скучно, и болѣе весело. Кромѣ моихъ домашнихъ занятіи мнѣ приносятъ удовольствіе посѣщеніе нѣкоторыхъ Словаковъ и Сербовъ съ которыми могу повторять что знаю о ихъ нарѣчіяхъ. Между Сербами, которыхъ здѣсь до 30, есть люди достойные истиннаго уваженія и по мыслямъ и по прилежанію. Особенно нравится въ нихъ мнѣ то, что они, кажется, всѣ хотятъ быть *Вуковцами*, или пожалуй *Вукистами* и менѣе болѣе— не жалуютъ микстуры языковъ, чувствъ и мыслей, хоть еще и не въ силахъ сознать, въ чемъ именно эта микстура. Нѣкоторые отлично прилежны; нельзя не пожелать что бы и всѣ соревновали другъ другу.

Дней черезъ 10^{ок} оставлю Пожунѣ, если только будетъ возможно, т. е. если снѣгъ и холодъ, которые тутъ себя показываютъ каждый день, уйдутъ далѣе. Одну впрочемъ маленькую прогулку къ Карпатамъ я уже сдѣлалъ: на праздникахъ былъ въ Модрой.

Слухъ о царской медали, пожалованной Вамъ, разошелся всюду. Къ нему присоединилса и другой, что и Милошъ князь пожаловалъ, или обѣщалъ Вамъ пожаловать какую то помощь. Я слѣдовательно хорошо сдѣлалъ, что не спѣшилъ съ письмомъ. Теперь напишу ему и засвидѣтельствую ему мою искреннюю признательность, какъ вашъ ученикъ. Слухъ припелся кстати: я заключилъ имъ мое письмо къ Министру, упомянувши и о томъ какъ Милошъ князь помогъ вамъ въ изданіи пѣсенъ.

Буду ли васъ видѣть, не знаю, и очень бы желалъ. Если Прейсъ прѣдетъ и захочетъ прокатиться въ Вѣну, то и буду.

Засвидѣтельствуйте мое почтеніе Вашей супругѣ и Г. *Котигару*. — Пожалуйста поклонитесь также благородному *Петровичу* и *Курельцу* — *Journal des Débats*, ктонибудь изъ нихъ пусть передастъ, если вы сами съ нимъ не видите, доброму *Головацкому*. Поклонитесь и Г. *Живановичу*.

Будьте здоровы и не забывайте своихъ настоящихъ и будущихъ учениковъ, нетерпеливо ожидающихъ Вашего Словаря и Пѣсенъ.

Васъ душевно уважающій,

Исмаилъ Срезневскій

Брѣтислава $\frac{1}{13}$ Апр. 1822.

P. S. У Бека (Univer. Buchhandlung) продается вновь вышедшая *Грамматика Чешская Жака (Ziak)*; не можете-ли вы мнѣ переслать одинъ экземпляръ и какъ можно скорѣе, указавши мнѣ, кому я и деньги (2 гульдена сер[ебром]) долженъ передать. Много бы обяжали меня этимъ, (Adres мой: Fisch-platz, № 781.)

Extra: Monsieur, Monsieur Wuk Stephanović Karadžić Docteur à Vienne (Ober-Reisner Gasse, Landstrasse).

34.

Од Кнеза Милоша Обреновића. Беч 27 маја 1843.

Прилио је Вуково писмо. — Савјетује му да не вјерује којекаквим „пристрастницима“ и пријетворним пријатељима.

Любезный Господине Вуче!¹)

Радовао самъ се видети изъ вашегъ писма отъ 24 маја да сте здрави, а такође и вѣсти кои ме (sic) даете; но я заиста никако вамъ друго на одговоръ казати немогу, кромъ да кой²) каквимъ лажамъ и пристрастницима, кои се у виду бајки пріятеля показую, неверуете, еръ таковы само оно що желе говору, а истину бапъ никако не тведу да виду, я вамъ то могу казати да, колико ми (sic) мои пріятельи увѣраваю, стваръ нетбе онако испати као що неки пристрастници мисле, а най болъ, любезны Вуче, остави некъ веслачи лармиду колико имъ е воля, они с’ тим ништа не добіаю ветъ се само выше умараю, а мудри думенція само докъ помисли мало се крене, и сву ладью на свою волю окрене, зато пусти некъ будале веслаю.

Поздравляютьи васъ любезно

у Бечу вашъ искрени
27 маја 1843. Князь Милошъ Обреновичъ

И французъ васъ понизно поздравля.

С вами: Высокоученому Господину Господину
Вуку Стеф[ановићу] Караџићу
у Земуну.

¹) у ориџиналу погрешно: *Виче.*

²) у ориј. *кои.*

35.

Од Кнеза С. А. Ширинског-Шихматова. Петроград 30 марта 1848.

Благодари за два егземплара „Новога Завѣта“ која Вук посла Академији и њему, преко Кнеза Михајла Обреновића.

М[инистерство]	Н[ароднаго]	Отдѣленіе
П[росвѣщенія].	Русскаго языка и Словес-	ности
Императорская		
Академія Наукъ.	30 ^{го} Марта 1848 года	№ 93.

Милостивый Государь
Вукъ Стефановичъ.

Второе Отдѣленіе С. Петербургской Императорской Академіи Наукъ, получивъ чрезъ посредство сына бывшаго Сербскаго Господаря, Михаила Обреновича, переведенный Вами на Сербскій языкъ: Нови Завет Господа нашего Исуса Христа, опредѣлило изъяснить Вамъ, Милостивый Государь, искреннѣйшую признательность за благосклонное доставленіе этого новаго труда Вашего.

Увѣдомляя Васъ о семъ и присовокупляя собственную мою благодарность за присылку экземпляра Новога Завѣта для моей библіотеки, прошу принять увѣреніе въ истинномъ моемъ почтеніи и преданности.

Кн. Ширинскій Шихматовъ¹⁾

Г[оспод]ну Вуку Караджичу.

Extra: Милостивому Государю Вуку Стефановичу Караджичу, Сербскому Литератору въ Вѣнѣ. № 93.

На обратной страни с вана: „A Monsieur Vuk Karadgitsch, Dank für das neue Testament N. B.“

¹⁾ Био је предеједник руске Академије Наукъ.

36.

Од Н. И. Надеждина.

Петроград 2 септ. 1849.

Непоколебиво је негово пријатељство и приврженост к Вуку, и ако му доцкан одговара. — Примио је Вукова писма и пошлѣке. — Претилатници на књигу „Пословице“. — Екземплари те књиге који ће се подијети Цару и другим високим лицима. — О преписивању једнога грчког рукописа које се врши у Бечу за Надеждина. — Поздрав и порука Кнезу Михаилу Обреновићу. — Жели добити обавјештај о православним епархијама на Јонским Острвима.

2 септембра 1849 СПБ.

Я понимаю вполне недоумѣніе ваше, милѣйшій Вуче, на счетъ моего столь продолжительнаго относительно васъ молчаніѣ. Съ тѣмъ в мѣстѣ однако увѣренъ, что не смотря на то, вы конечно не сомнѣваетесь въ неизмѣнномъ продолженіи моей къ вамъ привязанности и дружбы. Безполезно было-бы терять теперь время на объясненія, отчего и какъ случилось то, что случилось. Ограничусь только подтвержденіемъ, что я остаюсь и останусь къ вамъ на всегда по прежнему; затѣмъ приступимъ къ дѣлу, или лучше къ дѣламъ, которыхъ у насъ съ вами, благодаря времени — накопилось достаточное количество.

Начну съ вашихъ писемъ и посылокъ. Первые, то есть письма, я получалъ всегда во-время; послѣднія-же приходятъ весьма медленно, безъсомнѣнія от того что курьеры отъ васъ отправляются не часто. Такъ, на-примѣръ, вашихъ „Пословицъ“ и „Ковчезца“ (sic!), я получилъ по два экземпляра (одинъ для меня, другой для Срезневскаго) не больше какъ дней десять тому назадъ: прочихъ же экземпляровъ, о которыхъ вы пишете въ послѣднемъ письмѣ, что они уже отданы вами для отсылки, не получалъ еще и до-сихъ поръ. Нѣтъ нужды объяснять, сколько все это приноситъ мнѣ

удовольствія; въ особенности благодаренъ я вамъ за ваши письма, и желалъ-бы только получить ихъ сколько возможно чаще, и извѣстія въ нихъ о томъ что у васъ дѣлается, сколько можно полнѣе и подробнѣе. Благоразумію вашему предоставляется говорить въ нихъ такъ, чтобы письма эти, при случаѣ, можно было показывать и *дальше*, съ пользою для васъ. Пожалуста, не платите мнѣ зломъ за зло; и какъ - бы я ни былъ молчаливъ, пишите безъ устали, безъ перерыви — пишите все и обо всемъ, только разумѣется — умѣючи: *съ мудростію зміиною*, какъ говорится въ Евангеліи....

Между тѣмъ, хлопочите, чтобы „Пословицы“ пришли сюда поскорѣе. Здѣсь я набралъ охотниковъ на нихъ десятка два человекъ; а можетъ-быть същется и болѣе! — А. М. Княжевичъ, который любезно вамъ кланяется, готовъ, согласно желанью вашему, передать по экземпляру ихъ; отъ вашего имени — Графу Уварову и Князю Шихматову: можете также приложить и экземпляру для поднесенія Государю. Кстати — я съ своей стороны посовѣтовалъ-бы вамъ еще слѣдующее. Напишите -ка отъ себя письмо въ здѣшнее Русское Географическое Общество, да приложите къ нему и „Пословицъ“ и „Ковчезца“, по три экземпляра, одинъ экземпляръ — для самаго Общества, другой — для Помощника Предсѣдателя Общества Вице-Адмирала Федора Петровича Литке, а третій — для Августѣйшаго Предсѣдателя Общества, Е. И. В. Великаго Князя Константина Николаевича. Все это адресуйте прямо: Въ Русское Географическое Общество, въ С. Петербургъ, по Отдѣленію Этнографіи. Отдѣленіемъ этимъ управляю я; а потому присылка ваша поступитъ ко мнѣ, и я постараюсь взять мѣры, чтобы книги были представлены Великому Князю: что для васъ ничего, кромѣ хорошаго, принести не можетъ! — Сдѣлайте -ка такъ, и — поскорѣе; а меня, въ ту же пору, какъ посылка пойдетъ въ Петербургъ — особо предувѣдомьте.

Теперь объ моемъ дѣлѣ на счетъ *Греческой рукописи*: Чтоже? Развѣ переписка ся не продолжается?

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А
У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А

Отъ Отца М. Θ. Раевского я пока получилъ только двѣ тетради, и совершенно доволенъ исправностью и разборчивостью письма. Но мнѣ бы хотѣлось поскорѣй получить въ такомъ же видѣ по крайней мѣрѣ *весь первый томъ* рукописи: тогда только можно будетъ приступить къ печатанію, согласно нашему предположенію. Сдѣлайте милость попросите объ этомъ Миклошича которому скажите съ-гѣмъ вмѣстѣ мой искреннѣйшій и усерднѣйшій пріятельскій поздравъ. Денегъ на переписку, я на дняхъ посылаю къ О. Раевскому 50 червонцевъ; и по томъ буду высылать безостановочно смотря по ходу и успѣхамъ работы. Передайте г. Миклошичу, что я душевно благодаренъ ему и за то что уже сдѣлано имъ для меня по этому дѣлу: продолженіе и окончаніе труда въ томъ видѣ, какъ онъ начать — будетъ съ его стороны, новою для меня услугою, которой я никогда не забуду? Пожалуйста, нельзя-ли устроить такъ, чтобъ первый томъ былъ весь переписанъ и высланъ ко мнѣ — къ *будущему Новому-Году*: это было-бы очень важно для хода дѣла! Объ этомъ я буду писать на днахъ особо къ О. Раевскому: теперь-же скажите ему пока мой поклонъ только; да увѣдомьте что послѣдніе два пакета книжекъ имъ посланныхъ я получилъ не дальше, какъ двѣ недѣли назадъ: отъ него-же самага ни строчки — такъ онъ скупится писать! скупѣе почти меня, хотя конечно, не имѣетъ и сотои доли причинъ къ тому!...

Скажите также мой искреннѣйшій и уважительнѣйшій поздравъ князю Михаилу. Да что онъ: гдѣ и какъ? Кстати: получилъ-ли онъ карту Сербіи, которая здѣсь для него дѣлалась? Я съ своей стороны сдѣлалъ все о чемъ онъ просилъ меня: составилъ списокъ мѣстамъ и урочищамъ которыя должно выставить на картѣ, и отдалъ куда слѣдуетъ; но послѣ того ни корректуры не читалъ, ни самой карты до-сихъ-поръ и съ глаза не видалъ. По этому, если князь чѣмъ-ни будь съ ней не доволенъ, чтобъ онъ на меня не пѣ-

нялъ: я сдѣлалъ все, что могъ; во всемъ прочемъ — умываю руки!...

Засимъ обнимаю васъ, старій мой Вуче — по прежнему по старинскому! Кланяюсь вашей доброй Госпѣ, вашимъ дѣткамъ и полудѣткамъ (то есть — Вученятамъ!). Кстати — о настоящихъ дѣтяхъ: чтожь ваша милая Вуковна? скоро-ли къ намъ въ градъ С. Петра! —

А васъ, вѣрно, сіода не-дождешься! Придется опять прїѣхать къ вамъ, да взять васъ съ собою въ Гору С. Петра! Не правда-ли — было-бы хорошо! Подождемъ до лѣта; не дасть-ли чего Богъ?...

Прощайте . Ваиъ всегдашній

Н. Надеждинъ.

— Пишите, пишите, и пишите! —

— Узнать и доставить свѣдѣнія: сколько находится православныхъ Епархій на Јоническихъ Островахъ; какъ титулуются Архіереи этихъ Епархій; и какъ по-имени тѣ Архіереи, которые нынѣ въ нихъ находятся?

С вами: Вуку, въ Вѣнѣ.

На обратнѣй strani Вуковомъ рукомъ: „одговорено 3/15 октобра 1849.“

37.

Од Кнеза Михајла Обреновића. Лондон 2/14 окт. 1849.

О својемъ путовању по Инглеској и Шотској. — Како ни Бауринга, ни Уркарта, ни Пинкертонa, једине људи који се интересују српскимъ стварима, није застао у Лондону. — Препоручује Вуку госпођу Кир (Кер), преводчицу Ранкова дјела о Србији, која ће преко Беча у Бисму, да јој буде на руку. — Шене политичке наклоности. — Одпоздрав Надеждину.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

у Лондону 2/14 окт. 1849.

Любезни Г. Вуче,

Данас е трећи дан како сам се вратио у Лондон са мога пута по Енглеској и Шотској, то ест: био сам у Ливерпоолу, Манчестеру, Единбургу, Јорку и Дербеј. Овде дошав затекао сам на пошти Ваше писмо писато 21^{ог} и 24^{ог} пр. мес.

Као за пакост неима овде никога кој би требао за Ваш и наш посао. Бауринг е у Кини, као што сам Вам од пре јавио, и то као енглески конзул. Уркарта ено у Смирни, од код (sic) е отишао у Цариград. Пинкертон тражих, и нико ми не умѣде казати гди е; но јоште му тражим траг. Надам се да ћу бар и са кіем моћи го-ворити.

Има овде нека Госпођа Кир (енглески се пише „Кер“, но, мислим, изговара се као што сам српски написао), кое е муж у Индији чиновник, а она овде живи. Ова е Госпођа превела на енглески второ Ранкино дјело о Србији, кое е добар успѣх имало, почем е већ три пут штампано. Нио од већ наше ствари интересирао и рада би о Ориенту, особито о Србима, што поуздано писати, на кој конац е и наумила за наше землѣ одпутовати преко Беча. Одма при првом виђеню самном она ми изјави ову нѣну желю, на кое јој я савѣтовах да причека док настане пролеће, кое ће она мислим и учинити; но неће пролећа овде чекати, већ у Бечу, почем одавде за тамо полази 17^{ог} или 18^{ог} ов. мес. по рим. Она оће и у Босну; но Г. Пацек јој рече да од тога босанског пута не ће бити ништа, и нек се она прође Босне; али она вели да е путовала у Кину и неколико пута по Индији, а Пацек вели: све е то „Romad“ према Босни. Еле како му драго я сам јој обећао дати едно писмо на Вас. увѣривши е да јој нико болѣ од Вас не може дати нужне информације за наше краеве, у оном обзиру у коме она овај пут предузима.

Я ћу јој дакле дати едно писмо на Вас, а Ви кад Вам га она послѣ, отидите к' њојзи и будите јој на услуги и од користи колико можете. То Вам морам примѣтити да Турци нису у великој части код исте Госпође, а цар Никола напротив у највећој. Чудо за Енглескињу у Енглеској; ал већ то како му драго, то е њн посао.

Добро би било да Госпођу ову упознате са Господ. Буе.

Ја намеравам до кой дан поћи за Париз.

Примите срдачан поздрав од

Вашег

М. М. Обреновића.

Кад Г. Надеждину узпишете, зафалите му од мое стране на поздраву и изјавите му га од мене.

Extra: Monsieur Vuk Stéphanovitch Karadjitch. Vienne, Landstrasse, Ungergasse 361.

38.

Од Кнеза Михајла Обреновића. Париз 8 Новембра 1849.

Захваљује на посланим му у писму гласовима. — Нада се да је г. Кир већ пристијела у Беч. — Већ је видио све што је знаменито у Паризу с околицом. — И ако га отац зове да се кући врати, намјера му је ипак задржати се у Паризу бар још мјесец дана. Усрдно моли Вука да му изради крагак ал јасан извод из своје књиге „Житје Милошсво, или грађа за Српску Историју“, писато 1820. г. — Поименице означаје тачке које га особито интересују.

У Паризу 8. Нов. п. р. 1849.

Любазни Г. Вуче,

Пре едног сата донесе ми момак са поште писмо од 3^{ег} ов. мес.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Фала вам на гласовима; не пропустите ми и у напредак пођекад кои послати. ер само отуд могу знати шта ми валя веровати.

Надам се да Вам е до сад дошла у Беч госпођа Керг.

Мене ево у Паризу од двадесет и два дана данас равно. Све што у нѣму и нѣговой околини има знатнега я сам већ видіо. а тога има дості. При свему томе, што ме Бабо позива да се скоро у Беч вратим, намѣран сам овде остати барем јоште месец дана. ер не знам шта би и у Бечу радіо. И од 13/25 пр. мес. Ваше писмо приміо сам 1^{ог} ов. мес п. р.

Сад саслушајте што имам да Вас молим, коју молбу надам се да ће Те испунити преко Г. Поповића¹⁾; ер знам да е Вама тешко писати. или болѣ да рекнем, копирати оно, што сте едан пут већ писали, и то одавно. Ево ово е што би ми требало, чим пре тим болѣ: Ясан и кратак екстракт из Ваше књиге: „Житіе Милошево, или грађа за српску историю писате 1820 год. и то овакав на прим: почевши од бегства Карађорђевог 1813 године: Милош се е бавіо од 1813 до 1815 год. маом у Београду, по желби и заповести Турака. 1815^{те} год. видивши да другог спасенія за Србе нейма оде (коим начином?) у народ. позове га на оружје, казавши му да другог спасенія за нѣга нейма. Како е и на коме месту почет рат 1815 год. Дан и датум (од Цвети, чини ми се), кад е са баряком изишао пред народ у Црнући. По своме реду кое е године и у кое време била коя битка у којима е он био вођа: на Ужици, на Чачку, на Дубло, на Пожаревцу, на Засавици итд. Шта е оно рекао Делибаша на битки Пожаревачкой? Како се е земля обурвала на Чачку те многе Турке живе покопала. Гди е ранѣн? Гди су Турци Чика Ефрема уватили и колико е био у затвору у Небойши? У којој е битки Бабо едноме Паши (име истога) живот спасао и преко границе га у Босну опремио? Кад е било то кад е Бабо преко Дрине отишао у логор Паши (име истога)?

¹⁾ Ово је, по свој прилици, наш знаменити Ђуро Даничић.

Колико је било са Бабом люди његови кад је отишао турцима? Како се је звао онај бимбаша што га узео на веру, и шта му је рекао при растанку? Гди је Чика Јован био употребљен за сво ово време? Историо са Молером, и ко се је од војвода при догађају истоме стрефио? Ресавац знам да есте. Доцнија дѣла: кад је кой Хагишериф и Берад дат и обнародован и на ком месту? Уредба судова и администрације. — Надам се да из овога видите шта ја желим и шта ми од прилике треба. Најболѣ би било да имам Вашу књигу, ал кад то нећим бићу совршено задовољан са оваким екстрактом. Дакле молим и Вас и Г. Поповића за ово и по други пут.

Примите срдачан поздрав од
Вашег

М. М. Обреновића.

Extra: Monsieur, Monsieur Wouk St. Karadzitsch. Am Neumarkt № 517 à Vienne, en Autriche.

39.

Од К. Кузмани. Беч 12 маја 1850.

Жали што од г. Хофа из Кракова не прима одговора у послу пријевода Новогa Заветa. — За то пише о томе г. Пинкертoвну, те, да би поузданије било, шаље само писмо Вуку да га лично преда на пошту.

Ve Vidni 12 maje 1850.

Blahorodný Pane
Velezaslužilý Srbů Učitelí!

Poněvadž mne velice mrzí, že mi P. Hof z Krakova posavad nie neodpovídá, tím větší ochotnosti přičinil sem se hned po sdělení mi Vašeho lista na P. Pinkertovna napsati jemu list v této velice důležité záležitosti Vašeho překladu Nov. Zákona. Posílám ho Vám k tomu áli, aby

cele byl ubezpečen že sem v skutku psal, a prosím Vás abí ste ho sám ráčil na poštu dati, nebo, jakož si Vašeho přátelstva vysoko vážím, pravěbi nehtěl, aby pro moju nepilnost aneb nedbalost té věci se nejak škodilo, slovem, aby ste mne i na dále v kterékoli věci, v které bych jen Vam posloužiti mohl, beze všech okolků potrebovati ráčili. Jisté Vám vždy i ochotně i spěšně i s neyvětši radosti posloužiti za čest sobě pokládati budu.

S Bohem

Váš

upr. ctitel

Kuzmány.

Extra: Herrn Wuk Stephanovič Karadžič, Wohlgeboren, in Wien, Neumarkt 517. 1. Hof. 1 Stiege, Thür 19; in Traunschen Hause.

40.

Од Вацлава Ханке. Праг (?) 2 септембра, 1850.

Нек и Вук подуре посао г. Јодла. — Прашка Университат жели, уз руску и польску катедру, имати и јужнословенску.

д. 2 рујна 1850.

Предрагій Пріятелю и Друзе!

Г[осподи]на Јодла не треба Вам рекомандовати, већ нѣговъ посао свими силама подпирати. Наша желя јестъ имѣти у Златномъ Прагу на свеучилишту, као имамо већ руску и польску профессуру, тако и југослованску. Извольте мнѣ по Г. Јодлу сказати: гдѣ теperь Флоръ Ивановичъ Огневъ живеть?

Молимъ да мене препоручите Вашој Минѣ Вуковнѣ. Съ Богом остаите

Вашь преданнѣйшій

Вячеслав Ганка.

С вани: У Беч, Честитому Господину Вуку Стефановичу Караџићу.

KŃIŹEVNI PREGLED.

Bosna i Hercegovina u hrvatskoj pripovijetci.

— Svet. Ćorović. —

(4)

II.

Ali Hrvati imaju i takih pisaca, koji su volni da pišu priĉe iz Bosne i o Bosni, a ipak ne smiju da se usude, da gradivo uzmu iz suvremenoga Źivota. Ne poznaju ga pa im to zazorno! U tome sluĉaju oni se radije dosjeĉaju drugome i laĉaju se pišaĉna pripovijedaka „iz prošlosti“ bosanske. Po ņihovu mišleĉu, to je daleko lakši posao, jer tu ne treba velikoga poznavanja ljudi i ņihovih ĉudi, ni obiĉaja. Ma kakvi se ĉudĉiaci prikazivali, samo ako se napomene da su „iz prošlosti“, naivni svijet rado ĉe ĉitati i vjerovati da je sve onako bilo, kako pisac kaŹe. Za to se ne traŹi ništa drugo, nego malo znati istoriju, znati izmisliti što ĉudniju fabulu, okititi je silnim sluĉajnostima i izvanrednim dogaĉajima i — eto savršene stvari!

Naravno, da je i meĉu takim piscima najbrŹi Lepušić. Gdje se mnogo piše, a malo misli — tu je on. Otvorimo mu samo toliko spomiĉane *Bosanke*, pa ĉemo se odmah susresti sa *Milojkom Alkarićem*. Ne ĉemo poštovane ĉitaoce zamarati priĉaĉnem sadržine te pripovijetke, BoŹe saĉuvaj! Dosta samo da napomenemo, da je doveo svoga Siĉanina, naravno Hrvata, i da priĉa o ņemu kao o Bošĉaku. Pripovijetka je više udešena za djecu, kako je zgodno primjetio i jedan hrvatski kritiĉar u *Viencu*, i ako ne samo pisac, nego i *Matica Hrvatska* hoĉe da je nametnu i odraslijima, po priliĉno skupu cijenu.

Smijeha radi navešĉemo tek nekoliko razgovora iz te pripovijetke.

Na str. 51. vrlo mlado dijete govori materi ovako:
 „— Majko moja! Kad je mene ona Švabica nahranila hle-
 bom, a ja htjedoh da joj poľubim dobrotvornu ruku, a ona je
 sustegnu, kano da htjede reĉi, da ona toga ne zasluŹuje. I po-
 kazavši rukom na nebesa, kao da htjede reĉi: Onomu hvali,
 koji vedri i oblaĉi, da ņega nema, otklen bi ja uzela, nebi bilo
 ni dobrih ljudi na svijetu...“

Držimo, da ni sam Lepušić ne govori ovako u društvu, nego samo kad piše. A da dijete može ovako govoriti, vjerovali bismo tek onda, kad bi znali, da mu je neko govor napisao, pa ga je nekoliko dana učilo na pamet.

Još je smješnije, kad jedan kadija ovo vjeruje i kaže:

„.....A znadu ljudi da vi imadaste mačka u magazi. *Beli je mačak odnio na repu žare i tako potkrijesio vatru.*“

Da je mačak, slučajno, izvrnuo mangalu i prosuo žeravicu i mogao bi magazu zapaliti, a biće da samo Lepušić poznaje i takvih, koji imaju pasiju da pale magaze *repom*.

Ovome dodajmo i jedan opis Lepušićev. On ovako opisuje kadiju:

„.....Kadija imadaše dugu, zelenu halinu, *oko fesa bijelu ahmediju, crnu bradu i brkove.*“

Ne izgleda li nam, da je kadija i bradu i brkove nosio oko fesa, a Bog jedini zna kakvi li su i koliki li su bili ta brada i ti brkovi...

Za Lepušićem dolazi Osman Nuri. Ne smijemo tvrditi, ali držimo, da je to opet Osman Hađić, onaj isti, što piše u društvu s Azizom-Milićevićem. I on je napisao „pripovijest iz prošlosti Mostara“, kojoj je natpis: *Ago Šarić*. U njoj je htio predstaviti Šarića kao osobita junaka, slična silnome Đerzelez Aliji ili našem Kraleviću Marku. Mnogo htjeo, mnogo započeo, ali se pomeo. Negov Ago Šarić, kakav je pred nama, nije ništa drugo, nego običan kavgadžija i skitnica, kome mostarski kapetan Halebija mora *zabraniti skitanje po noći*, da tako poštedi mirne i poštene lude. Još Osman priča, kako je Ago *preplivao Neretvu* i *ukrao nekakvim Jahudijama* (čivutima) *novce*. To ističe kao neko *junčko* djelo, i ako svakome pametnome čovjeku ne izgleda nego lupeško, makar novci bili i jahudijski i ciganski. Pored svega ovoga on prikazuje Agu i kao nestalna ljubavnika, koji s jednom djevojkom „*opći u ljubavi*“, dok se drugoj *zakleo* na vjernost. Takav junak čitaocima nikad simpatičan biti ne može, makar koliko ga pisac i hvalio i branio.

Pored Age nevjerno je karakterisana negova ašiklija Hana. Ona se i grli i lubi s njime, a kašne uzima nož i pušku, bije se i gine. Mi smo već jednom kazali, da se u nas Muslimanke kriju, a otrpije su se krile daleko više, niti je i jedna u boju

bila. Ova djevojka pozajmljena je iz onih senzacionalnih romana, što izlaze u sveskama za groš. Čuda radi da navedemo jednu nežinu pjesmu:

Cvjećem sam darivala svoga milog dragoga
 Cvjećem sam ga darivala a rukami grlila,
 Pazila ga, negovala kô u oku zenicu,
 Al' se dragi u sviet spremi, ostavi me samotnu,
 Pa mi reče: doć éu, draga, u tvoj slatki naručaj!

Nije vajde, to je baš prava narodna pjesma, ne može kud narodnija! Ne znamo, je li je Osman čuo u Mostaru ili Zagrebu, no čisto bi rekli, da joj je pjevač isti, koji i onoj slavnoga Kurt-efendije:

Ala pirga na pirgu
 Nek se pirga širi,
 Ala Hrvat na Mađar
 Nek se Mađzar luti...

Sad je red, da se zabavimo s najboljim piscem hrvatskim, koji je pisao pripovijetku iz prošlosti Bosne. Ime mu je Josip Eugen Tomić. Pred nama je toliko izvikana njegova pripovijetka *Zmaj od Bosne*, koju su Hrvati prehrvalili i, ako se ne varamo, u svojoj sarajevskoj *Nadi* nazvali je *klasičnom* (!!!) a *Matica Hrvatska* je i po drugi put izdala. U toj se knjiži pripovijeda o slavnome Husein kapetanu Gradašćeviću i o njegovome ustanku protiv Osmanlija... Pa kako li je pisac prikazao Husein kapetana, koji je, koliko je nama poznato, bio i junak i diplomata, uvijek odvažan, srčan, strog?... Prikazao ga je svakako... U néga je Husein, kad dijeli megdan s Vidajićem, *odista junak*; kašne, kad se bije protiv Vidajića u Zvorniku, običan osvjetnik i to *osvjetnik najnižega reda*;*) zatim *sokački hvališa*, koji sam za se veli „sad je doba ustati na Osmanlije. Zmaj Bosanski već je raširio krila i odmah će uzletjeti!“ Najposlije ga vidimo kao *slaba diplomatu i mekušca*,

*) A on to nije u stvari bio! Tomić je iznio, da su Husein i Vidajić *bili prijatelji*, pa se *kašne* zavadili i opet se u Zvorniku pomirili. Narodno predaće to ne potvrđuje. Ono veli, da je Husein od vazda *bio neprijatelj* s Vidajićem i pomirio se s njime tek onda, kad ga je u Zvorniku pobijedio. I Tomić bi bio bolje učinio, da je ovako iznio, jer bi Husejinov napadaj na Zvornik bio napadaj *staroga neprijatelja*, a ne napadaj staroga prijatelja, a *sad osvjetnika*, zbog jedne žene.

koji sasvim mirno pušta, da mu Morali-vezir uteče, da ga Tuzla kapetan iznevjeri i, koji, pored nekakve Hrvatice Marije, zaboravlja na svoje i narodne najvažnije poslove.

Ovakav Husein kapetan nikada ne bi mogao imati onoliko sledbenika, koliko ih je imao. I zar se ne bi *toliko osjetlivi* sledbenici pobunili protiv néga već zbog toga, što hoće da uzme *strankiinu*, ostavljajući je u *nezinoj vjeri*, kad se bune protiv Sultana zbog malenkosti: što moraju obući *franačko odijelo*? I zar bi se sam Husein kapetan odvažiti mogao i, *mimo običaj*, oženio se sa *strankiinom*, ostavivši je u vjeri, kad kašne *umire* samo radi toga, što ne će *franačkoga odijela*...

Pa kako li govori Husein kapetan. Ništa drukčije, nego kao što danas govori J. E. Tomić. Nije sličan ni današnjemu govoru naših Muslimana (koji je sad nešto iskvaren), a kamo li predašnjemu! Husein govori: *dvojim, hvastavče, postigli svoju svrhu* i t. d. Sure iz Korana izgovara u hrvatskome prijevodu,¹⁾ dok svaki Musliman ne izgovara ih drukčije, nego na arapskome jeziku, a, šta više, stariji ni danas *ne vjeruju*, da se sure iz Korana i mogu prevesti, i to smatraju kao neki grijeh. Iza ovoga Husein veli *tudoj ženi: lubo moja*, i plače na *nezinu* grobu, premda je Muslimanima *dunah* (grijeh) za mrtvima zaplakati.

Evo kakav je jedan monolog Huseinov i kako Tomić zamišlja, da je slavni Zmaj govorio:

„— Čemu ta igra? To će biti samo slepilo za kratkovidne lude, jer svako pametan znati će, da vezir ne ide s nami dobre voje i da nému nije ni na kraj pameti, da kupi čete proti svome Sultanu...“

Ni ovo nije dosta! Tomić hoće da napravi kapetana i smiješnim, i s toga ga nagoni, da se zalubi u već pomenutu Hrvatice, a to samo radi toga, što ga je potsjećala na prvu ljubaznicu — Mejru.

„— Isto lice, isti stas, isti glas, potsmjeh isti, ime isto (a baš nije isto, jer je ovoj ime Marija) — cijela Mejra!“

S ovom Hrvaticom izvodi ga u šetnju, na koñima, poput današnjih švapskih kavalera, a u Osijeku ga, radi né, gura

¹⁾ „Ni u jasnom danu, ni u tamnoj noći, tvoj gospodin nije te ostavio, niti mrzio!“

na maskenbal, gdje ga pušta, da ovako teatralno, ovako jadno, otrovano, slabo govori:

„— Pošla je za drugoga, valda me ne ljubi više.... a kako se je često klela, da će samo mene do groba ljubiti...“ Srđce mu planu kad se toga sjeti: „Ha nevjero!“ zavapi udariv se dlanom u čelo i htjede već izustiti strašnu kletvu, no ipak se još u zadni čas savlada. „Ne, neću je kleti“ govoraše sladkim glasom „možda nije kriva... možda me još uvijek ljubi“...

Najposlije pisac i opet nagoni kapetana, da krši stare običaje. Da ne govorimo mi (jer neko može misliti da podvalu-jemo), pustimo samoga néga neka kaže: *kako* ašikuju muslimanski momak i djevojka:

„...u Bosni vlada vrlo čudoredan običaj, da u njih momak i cura *rijetko kada sami biti smiju*, već baš i kad ašikuju, ili on, ili ona, ili oboje imaju družine. Osim toga momak ne smije djevojci nikada unići u kuću, već ona sade u dvorište il na mjesto *odkud se nazrieti mogu*...“

Ovo je sasvim istinito, i niko ne bi mogao ni pomisliti, da će Tomić, koji to zna, odmah u 18. retku iza ovoga ovako pisati:

„... — Oh ne govori mi tako na razstanku!“ reče trunuto djevojka i *taknu se bielom ručicom* ramena Huseinova.

„— Pusti samo da govorim“, odvrati Husein vatreno, *uhvativ Mejrinu ruku* „ta ti si *miliše* moje duše.“ *I primače k sebi bliže djevojku.*“

Zar se ovako radi na mjestu, *odkud se nazrieti mogu*? I nije li to gaženje onoga *čudorednoga* običaja?...

Ali-paša Vidajić, pobratim Huseinov i najvažnije lice ove pripovijetke iza néga, nije nimalo bole oertan. On je, iz početka, pakostan i, iz pakosti, preotimlje Huseinovu ljubaznicu; kašnije je kukavica, jer sablom udara Huseina, koji je pao s kóna (za ovo ga i beg Zlatarić kori: „Lako je sjeći, kad drugi ne može da se vaľano brani!“) Kašnije je slavoľubiv, gotov i na izdaju, kad mu Morali-paša obećaje srebreničko kapetanstvo. Najposlije je junak i bolji diplomata od samoga Huseina. Moglo bi se misliti, da je u drugoj polovici kńige pisac s većom ljubavlju slikao Ali-pašu, i ovaj malo da ne baca glavnoga junaka, Huseina, u prisjenak. Vidajić takoder govori naopako n. pr. *blagdan, urota, staviše se na otpor* i pravi budalaština

kao i Husein. On opazi *nezadržano lice* Mejrina, ljubavnice Huseinove i pita, ne nikoga drugoga nego braću ŕezinu: „Je li to Mejra?“ i ŕima veli „Ma krasna je, braćo, ta seja vaša“... Kašnje opet ne traži ni od koga drugoga nego od ŕezine braće, da mu objasne: ko je taj drugi koga Mejra lubi, što oni, sa svim naivno, čine i još ga tješe:

„...Žao mi te je da se bez nužde *pečališ*... Zar se *tko* brine za *hire* lude djece, kao što su mlade djevojke?...”

Isti taj *junak* Vidajić, poteže oštri *kingal* na — *ženju* (s. 59.) Treća važna osoba je, već spominjana, Mejra. Jedno bi jedno stvorenje, koja je unesrećila sebe, Huseina, Vidajića, najposlije i samoga Tomića. Ona, među tolikim kćerima uglednih begova i aga, među tolikim Muslimankama, nije mogla da nađe bolje drugarice, od nekakve (valda Hrvaticice?) Jurke. Već to je dostojno sažaljenja!.. Doduše i sam je pisac uvidio, da je to prijateljstvo odviše neprirodno, te Jurka Mejru zove čas *Mejro* (str. 12) čas *sestro* (str. 15) a čas *gospo* (str. 58.), i tako ni on sam nije na čisto: ili joj je to drugarica ili robiŕna... Mejra dopušta, da je Husein, mimo običaj Muslimanski, „takne cjelovom u čelo“ i, što je još čudnije, ona *ocu* svome priča, da lubi Huseina ¹⁾, premda ni to nije običaj i pravi je otac ni saslušao ne bi, jer u starijih Muslimana išla je kći za onoga za koga *on* hoće.

A i Mejra postaje smiješna kad veli:

„— Tetko moja, trnov će mi vienac biti, ako mi dragi ne dode...”

I dijete zna, da Muslimani pri svadbi ne upotrebljavaju vijenca i ako ga koja Muslimanka spomene, spomene ga samo tada, kad je govor o svadbi Srba pravoslavnih ili katolika, a nikako o svojoj, muslimanskoj. Ili Tomić misli, da svaka Muslimanka ne zna, da je vjenčavanje *erkveni* obred kod onih i, tim prije, ne bi ga primjenivala na se...

Od drugih ličnosti istaknuta je Marija, koju je pisac, bez potrebe, doveo u Bosnu, tek da se zalubi u Husein-kapetana i on da se zalubi u ŕu, *kao u Hrvaticu*. Noj nije bilo mjesta u ovoj pripovijetci, šta više kvari harmoniju iste i Huseina, kao

¹⁾ ... „Lubim drugoga. Ne ćeš se srditi, kada čuješ koga. Slavna je roda, bogat je, lep i junačkoga srca, — ti ga poznaš Husein kapetana!”

što smo vidjeli, pravi smiješnim... Istaknuta je još Jurka, drugarica Mejrina. To je selanka, koja mnogo *po kúiški* govori i koja je, također, mogla izostati bez ikakve štete po pripovijetku. Ostale su osobe mañe-više beznačajne i ne zaslužuju osobitiju pažñu...

Upada u oči i to, da se u ovoj kúizi pošto po to hoće zavaditi Srbe pravoslavne sa Muslimanima, te se i gdje ne bi trebalo grdi Miloš Veliki i Srbija. Kakvih sve ne pada riječi i kako ih Tomić ne ispisuje i to sve radi toga, da jače istakne i pohvali nekakve fratre, kao osobite prijatelje Huseinove i Muslimanâ¹⁾, kojima je najmañe mjesta bilo u ovome djelu.

Glupave li su ñegove riječi na str. 137:
.....Uza sve to ipak živi još i kod bosanskih begova staro predañe, da su *oni Hrvati od starine* i da su prije osvojeñja Bosne po Turcima smatrali se kao *jedan rod* i jedna krv sa svojom braćom u *hrvatskim zemljama*...

Bez ikakva ograničavañia kañemo, da je ovo jedna čisto hrvatska neistina! I dan danas, nakon toliko decenija iza Husein-kapetanova vremena, nema Muslimanâ, koji priznaju da su Hrvati, izuzevši nekoliko zagrebačkih daka i ñihovih drugova, koji se zovu (a osjećaju?) Hrvatima samo radi reklame. Muslimani čak smatraju za uvredu, kad ih neko nazove Hrvatima, a prije bi ih to uvrijedilo mnogo više, nego sve reforme Sultana Mahmuta, protiv koga se borahu.

Vidimo dakle, da se ovom kúigom nije htjelo obogatiti hrvatsku beletristiku, nego se htjelo Muslimane zavaditi sa Srbima pravoslavnim, a naturiti im hrvatsko ime. Naravno, da je i s te strane pisac promašio cilj, te mu kúiga nema vrijednosti ni kao stvar umjetnička, ni kao čisto tendenciozna...

Ali Hrvati imaju i jedan *roman* iz prošlosti bosanske. Natpis mu je *Vojača*, a napisala ga Jagoda Truhelka. To je stvar koja ni malo boļa nije od Tomićeva *Zmaja od Bosne*, te se ne ćemo s ñome mnogo ni zabavļati. Dosta je da iznesemo nekolike glavnije mane (a o vrlinama ni spomena nema). Prema natpisu moglo bi se misliti, da je glavni junak ovoga djela *Vojača*, a u istini nije. To je jedna užasno bijedna

¹⁾ Muslimani se najbolje sjećaju hrvatskoga *prijateljstva* prilikom ulaženja u Sarajevo velikoga Hrvata gen. Filipovića!

i užasno dosadna ženska, koje čitalac jedva čeka da se oprostí. Spisateljka nije imala ni toliko sposobnosti, da nas koliko-toliko zainteresuje ínome, pa, ako ništa drugo, a ono da se sažalimo nad jednom joj sudbinom. Ne, mi ostajemo sasvim hladni i požeļeli bi joj čim skorije smrt, te da nam se, ovaka kakva je, čas prije skine s očíju. Glavni je junak u romanu muž Vojačin Toma, koga, iz početka, spisateljka sa mnogo ljubavi opisuje, te bi nam se, da je ostao onaki, mogao i svidjeti. Ali kašne, čim onako bestidno pogazi ljubav svoju, radi vlasti i slave, postaje nam mrzak, nizak, odvratan, i ako ga spisateljka voli kao i prije i upiñe se, da nam ga opravda i omili...

Stari Milovan također je nedosledno prikazan. On, iz početka, drži uza se Tomu i ne pušta ga; kašne ga pusti samo za to, da otađbini pomogne, i kad mu Tomo, jedanput u govoru, spomenu o kruni; *on ga najoštrije prekori*. Doenije, taj isti stari Milovan, *sam radi* na tome, da ga okruni, te je, tobože kao neki bogomoļac, na vrlo nizak naćin *prisilio* Radivoja, da se odreće krune, a nigdje se ne vidi, da bi se je ovaj sam, dragovoljno odrekao...

Tomo, stari Milovan, pa Vojaća glavne su osobe u romanu i sve su loše prikazane. Sporedne osobe još su gore. Dodajmo tome, da je roman pun vječitih slučajnosti, prepun dugih, suhih opisa i razvućenih scena (valda za to razvućenih, što je prvo pisan za dobre novce u *Nadi*, kojoj mi ne vidimo drugoga cíļa, nego da puni ġepove hrvatskim kúíževnicima) — pa smo gotovi. Malo će koji čitalac toliko trpen biti, da ga do kraja doćita.

*

Završujući ovaj prikaz napomiñemo, da su tzv. *braća* Hrvati uzalud potrošili toliko hartije i novaca, izdajući i kupujući kúñige bez ikakve vrijednosti. Stvar dostojna sažaleña!

PJESNIŠTVO.

Srpska Zora.

Lice joj je česmin i ružica,
 A koprena mirisna ljubica,
 Sa istoka krasno li nam rudi,
 Srbadiju iza sanki budi;
 Ljepa li je Srpska Zora
 Ukraj divnog Siñeg mora!

Ustaj Srbe, vesela ti mati,
 Zora puca, ne treba te zvati,
 Poleti mi, sokô si mi sivi,
 Srпкиñica junaka odñivi,
 Tebi kliče Srpska Zora
 Ukraj divnog Siñeg mora!

Ustaj, Srbe, nagledaj se čuda,
 Složna ti je Srbadija svuda!
 Uči, radi i razumno štedi,
 Te narode baš pametne sljedi,
 Čarobna l' je Srpska Zora
 Ukraj Siñeg divnog mora!

Srbadijo, hrabro rano rani,
 Što je srpsko to junački brani,
 Kaži djeci što je dika prava,
 U nauku da je srpska slava,
 To te uči Srpska Zora
 Ukraj krasnog Siñeg mora!

Ustaj Srbe, Zora tebe zove:
 Po moru ti brze lađe plove.
 Po kopnu ti vatrom kola huje,
 Naukom se sve na sv'jetu snuje...
 Vesela nam Srpska Zora
 Ukraj našeg Siñeg mora!

Horacijeva oda.

(II. 1.)

Dosta sn'jega prosuo je na zemlicu već
 i užasne tuče otac, a usjanom zgar
 tr'jeskajući rukom osvećene tvrde, strah
 gradu zadade, strah pucima zadâ da se ne povrne v'jek
 grozni Pire, koja s nov'jeh strašilâ u glas
 kukala je: kad svu stoku Proteo pogna vis
 gorâ obaći.

I brijestu u vrhove stade ribli rod,
 gdje golubje padalište bješe staro jur,
 a po vodi plivale su niz razliti val
 srne plašlive.

Vidjeli smo plavi Tibar, svoje vode tok
 oturivši od Etruskog br'jega silno plah,
 kraljevijem dvorovima i Vestinu teć
 hramu na zator:

dok se hvasta osvetnikom Il'je te u glas
 jako tuži, a niz l'jevi pustopašno br'jeg
 rastaka se, propušteću Jovinu uskos,
 suprug pogodni.

Da građani nabrusiše oružje će čut,
 eda boje teški Persi istr'jebe se tim,
 zbog krivice roditelâ r'jetki podmladak
 čuće bojeve.

U državnom propadaću koga boga puk
 da u pomoć kliče? Kakvom svet'jeh djevâ zbor
 da omeči molbom Vestu, od stihovâ sluh
 koja odvraća?

Kom će nalog dat Jupiter da okaje gr'jeh?
 U oblaku, molimo te, ele obaviti
 po sv'jetlijem ramenima Apolone već
 Vraču kreni se;

O vesela Erićino, jali voliš ti,
 koju Šala oblijeće i Ljubavi sin;
 jali roda osnivaču, na zapušten soj
 i na unučad

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ozireš se uh zabave odveć duge sit,
 Komu hajka prija, glatk'jeh i kacigâ sjaj,
 i pješaka Mavra pogled u dušmana lut
 krvoločnoga.

Jali lika prom'jeñena ti krilati tić
 oponašаш mladijenca na zemlјici sin
 blage Maje, osvjetnikom pusteći se zvat
 Ćesarovijem:

na nebo se kasno vrni, a prebivaj v'jek
 volan dugi s Kvirinov'jem pukom, i nemoj
 s opačinâ naš'jeh kivna da te u vis ćuh
 trgne raniji.

Ovdje paće svikni slave vele, ovdje htjeј
 zvat se ocem i prv'jencem, a dok vod si ti,
 bez ustuka, o Ćesare, Medi nemoj dat
 da nahajuju.

Crnojevića Rijeka 1903. L. Zore.

Прича старих двора.

Кад се пуста раван мине,	Венуо је млад витеже,
На подножју тавних гора	Венуо је од љубави,
Налазе се развалине	К'о без росне капље свјеже
Некадањих сјајних двора....	Љубичица, цвијет плави.

У јесенске сјетне дане,	Блудио је и лутао
Кад пошљедни цв'јет угине	У даљину сваког данка,
И оголе брене гране,	За спокојство није знао,
Растуже се развалине;	Није им'о мирна санка.

Па причају тајанствено	У даљини био тамо
О минулој својој слави	Двор силнога властелина,
И како је витез ве'о	Што је им'о кћерку само,
Давно некад од љубави....	Ал' краснију и од крина.

Ја сам слуш'о приче њиле	Чим је витез угледао,
И уздис'о много тада	Чезнути је поч'о тајно,
И дубок се уздах вине	Ал' то нико није знао
Жалостиво још и сада....	Па ни она, чедо бајно....

Једне ноћи — током њеним — — — — —

Кад витези пише вино, — — — — —

Са пехаром напуњеним — — — — —

Раздраган је горе син'о. — — — — —

А у чуду они сташе.... Пролазила бурна љета,

„Ја испијам ово вино Низали се редом данци,

„Ни у моје ни у ваше, За весељем дошла сјета,

„Већ у здравље Даничино! Ишчезнули слатки санци...

„И у славу њеног краса, Кад наступи јесен рана,

„Њене плаве косе бујне, У дворове Даничине

„Њеног ока, њеног стаса Стиже пјевач једног дана

„И уснице њене рујне!“ Из туђине... из даљине...

А када је рујна зора Пјевао је у свем жару

Зарудила са истока, О јунаштву и о слави,

Он је био поред двора О вилинском пјев'о чару,

На догледу њеног ока. Пјевао је о љубави.

„Миомиран има цвијет И диже се пјевач веће,

„У градини оца твога, Да путује даље свјетом

„За њ бих дао ц'јели свијет И пошљедни пој полеће

„И трен задњи жића свога. С тајанственом неком сјетом:

„Томе цв'јету из градине Краљ је зид'о б'јеле дворе,

„Даница је право име, Ал' сазидат није мог'о

„Па бих ли се, рајски крине, И рас'о је злата море,

„Закитити мог'о њиме?“ Расуо је врло много.

„Не, витеже бојовити. Што сазида он у дану,

„Тај ће цвијет миомирни, То све сруши змај у ноћи,

„Да другому груди кити, И краљ једном гњевно плану,

„Да му слади живот мирни“. Да доскочи змајској моћи:

Поражени витез јекну: „Који витез племенити

„Ах, Данице несудојена!“ Посијече змаја тога,

И о бедри сабља звекну Његова ће љуба бити

И ишчезну као сјена.... Јединица срца мога.“

И никад га, већ никада Ал' се нико не усуди,

Није више угледала.... Да дочека љутог змаја,

Нестало га нав'јек тада И силно се краљ зачуди,

У бјеснилу свјетских вала.... И то тако дуго траја.

Послје много дугих љета, Мач завеча немиллице,
Кад се није краљ ни над'о, А изустн витез млади:
Дође витез из свијета „Ах Данице, невјернице,
И понуди помоћ радо. Ја умирем тебе ради.“

И у борби послјече Када пјесме звук умину,
Страшну неман - змаја груба Полазећи пјевач гледну
А по томе краљ му рече: И на лицу Даничину
„Моја кћи је твоја љуба.“ Он угледа сузу једну....

„Прости, краљу, - он одврати - * * *
Ја племићку љубим само.
Ја не могу срца дати.
Оно ми је код ње тамо.“

К'о грмљава неба сама Некадашњих сјајних двора:
Краљ загрми у свем гњеву: Ја сам слуп'о приче њине
„Разнес'те га на сабљама,
Он презире кћер краљеву!“ И уздис'о много тада
И дубок се уздах вине
Жалостиво још и сада....

Душан Таминовић-Хумски.

Pjesme Didaka Pira.

[nastavak, v. br. 3]

DE ILLVSTRI BV S
FAMILIIS QVAE HODIE RHACVSAE
EXTANT ANNO M. D. LXXXII. CAL. IAN.
AD AMPLISSIMVM SENATVM RHACVSANVM.

DIDACVS PYRRHV S.

Sergius hic certe mons est, hae illa Rhacusa,
Nobilis Illiriae diuitis Imperio.

Quae, nī vana fides priscais annalibus exstat,
Dura prius rupes, & maris vnda fuit.

Nam, qua littoreas puppis radebat arenas,
Ardua quadrato marmore teeta vides.

Quaque illisa vagis spumabant saxa procellis,

Grata domus mergis, nidus & aleyonum:

Aurea templa nitent Regis monumenta Britanni,

Quo nullum maius Dalmata vidit opus.

Syluicolæ Fauni, quæque his habitastis in antris,
 Donec prisca dabant tempora, Hamadryades :
 Et vos cæruleæ Nerèides, hispida suetæ
 Cingere natiuis pectora coraliis :
 Dicite, qui primi posuerunt mœnia ciues,
 Vnde nouus paruo tempore creuit honos.
 Vos maris indigetes, & vobis cognita porro
 Quæque est, quæ fuerit, quæque futura dies.
 Vita breuis nobis, & mens obnoxia curis,
 Seire negant longi temporis historiam.
 Sic ego, sic viridis Cidippe filia Glauci,
 Dum sedet, & madidas exprimit imbre comas.
 Cinxerit Iliacas muro quod Delius arces,
 Illa fuit vani fabula Mæonidæ.
 Astra tenent superi, mortales cura fatigat
 Sordida, & obscuris apta ministeriis.
 Hos tamen, hos muros, hanc ductam ad sidera molem
 Vidimus, Heroæ cum posuere manus.
 Vix bene condiderant, & protinus omine fausto
 Candida ter circum tecta volauit auis.
 Mox bona libertas mortales ante perosa
 Ad noua præcipites mœnia flexit equos.
 Aduit & vates, cui lux a Virgine pura
 Altera sacra facit omnibus ordinibus.
 Protinus huic vrbis claves, & maxima templi,
 Stabat vt e niueo marmore, cura datur.
 Accipit ille libens, & votis rite peractis,
 Magnus in excelsa Blasius arce sedet.
 Excipiunt plausus, & vox audita per auras,
 Diue faue, & nostris rebus amice veni.
 Si te marmoreum nunc fecimus, en erit olim
 Illa dies, cum stes aureus alme parens.
 Continuo lecti diuersi e partibus orbis
 Aduenere viri sanguine patricio.
 Longa mora est, referam si res, & fortia facta,
 Et quæ parta domi gloria, quæue foris.
 Adueniet vates olim, qui carmine pulchro
 Et vos, & vestrum nomen in astra ferat.

Ingratus labor, & frustra tentatus Apollo,
 Quidquid agat, surdis auribus ille canet.
 At vos annorum memores euoluite fastos,
 Dicere simpliciter nomina mī sat erit.
 Et, si quid narrem prolixius, id locus, aut res,
 Aut grauis exempli postulet indicium.
 Omnia vera canam, iuro per Dorida matrem,
 Quæque mihi ad læuam stat Galatea soror.
 Principio ventis, & Diis in vota secundis,
 Appulit Illiricis Gondula littoribus. *Gondulac.*
 Ille suburbanam voti reus exstruit aram,
 Sanctior in vestris non calet vlla focis.
 Cum mala tempestas & turbidus excitat Auster
 Aequora, quassatas dirigit illa rates.
 Seruatae ex vndis puppes, votiuæque rostra
 Pendent, & sacro multa tabella loco.
 Talis & exuuiis & regum clara trophæis
 Visitur Oceani littore Callaici.
 Huic gener a primis ascitus Gozzius annis *Gozzius.*
 It comes, & quassans hæret Amor faculam.
 Venit & Illyricis, & musis notus Etruscis
 Surdus, ab antiquo sanguine Bobalidum. *Bobalij.*
 Cunctator Fabius gentis pater, Itala vertit
 Nomina, maternis Dalmata nominibus.
 Bondus & Hesperias orator missus in oras, *Bondus.*
 Et Saracca nouus Regulus Attilius. *Sarachij.*
 Dulce mori ob patriam: Rodulphi notus in aula,
 Venerat Austriaca nuper ab vrbe nepos.
 Candidus ingenio iuuenis, non ille parenti
 Degener, illustres moribus æquat auos.
 Tum qui Cæsareas Aquilas, Scythica agmina contra
 Explicat inuicto pectore Zuppanius. *Bonac*
 Ille breues fauces inuaserat Hellesponti,
 Fœlix, nī capto iussus abire loco.
 Non Varnæ de clade Euxinas iret in yndas,
 Multa virūm voluens corpora Danubius.
 Staret & Alba potens, & fors noua Roma maneret,
 Et domus armisonis clara Palæologis. *(nastaviće se)*

Nova Dubrovačka epigrafija

— priopćio L. Zore. —

† 1849

BALDU BIZARU.*)

BOLESTI DUŠE SMRTRNO PREDOBİŠE

SLABOST TIJELA TVOJEGA.

BI TI PODAN KRATAK ŽIVOT

I PUN JADÂ.

MEĐU ĽUDIMA

NIJE TI BILO MIRA.

OTAC PREMILOSTIVI

ZAZOVE TE U VJEČNI POKOJ.

MEĐU BLAŽENIJEM

ĽUDSKE OPAČINE OPROSTI

I MOLI

DA SMRT TVOJA

BUDE ŹRTVA MIRU

DRAGIJEH TVOJJIJEH.

Dr. I. A. Kaznačić.

— O SMRTI

PIARISTE OCA URBANA STANIĆA

DUBROVČANINA

NA 21 APRILA 1854.

Ecce quomodo moritur justus et nemo
percipit corde; et viri justi tolluntur et nemo
considerat, a facie iniquitatis sublatus est
justus, et erit in pace memoria ejus. S. P.

Jošte osmo sunce ne zapade

Da ja s tobom usred hrama sveta

Bogolubno spomiňô sam jade

Pravednika, te grjeh diže s svjeta.

*) Baldo pl. Bizzarro bješe sin poznatoga kniževnika Iva Bizzarro i Nike Zuzorine, a brat pokojnoga potpukovnika Luja Bizzarro-Ohmučevića. Ubavo je pisao u prozi i stihu talijanskomu. Oženio se od Benića, za Mihovu kćer koja umrije za vrijeme od šešava (krastá), a on od zapale pluća g. 1849. Imađáše jedinog sina, Balda, koji umrije kao universitatski djak od jektike.

Onaj sveti obred žalostivi,
 Ono p'jeđe, ucvileđe duše
 U mom sreću slatka čuvstva oživi
 Te pod križom pokorno se skruše.

Nu kad tebi crkva ove spjeva
 R'ječi, te su na srce mi pale:
*Evo kako čovjek prav dosp'jeva,
 A dostojno ljudi ga ne žale,*

*I pravedni svaki dan nestaju,
 A to niko dovoljno ne č'jeni;
 Gr'jesima se naš'jem uklaňaju,
 Bud' njihovoj pokoj uspomeni!*

Usred jada ne mišlah onoga
 Da ću danas ponoviti ih, brate,
 Na pokrovu mrtvačkoga tvoga
 Odra, misleć, kreposniče, na te.

Dr. I. A. Kaznačić.

Tri simpatije, šest suza.

Imao je tri simpatije, a svakoj isto ime bješe — ime *Marija*.
 Prva simpatija bila je veoma pobožna, i ako nije to iskazivala spolašnim ponašanjem. Bila je živahna, a može da i suviše živahna. Neprestano je očima prevrtala, gledala i tamo i amo. Okrom toga mogao si joj vidjeti dugu kosu danas na jedan, sutra na drugi način ispletenu.

Da je Marija bila negova simpatija, nije mogao nijekati!
 Pa još je davno bilo, kad joj je otvoreno kazao e je lubi, što noj po nipošto nije žao bilo.

Lubila je i ona nega, ali ne za to, što joj je „drag i simpatičan“ bio, nego ga je lubila iz *kršćanske ljubavi*.

Rekla mu je ona, da ga lubi kao brata kršćanina i još k tomu otkrila mu je svoju nakanu: *ona je kanila da ide u samostan*. I tako on od žalosti ne bio lijen i prolio jednu suzu.

Druga je *Marija*, druga *simpatija*. Ona bješe mirne ćudi, ali joj ne bješe najmilije govoriti, voljela je da muči.

Na stotinu je muka bio, kad je s ňom govorio! On govori, a ona glavom miči i ramenima sleži; a da joj koju riječ iz usta izvuče trebao mu je ili *parangô* ili *šabaka*. Pa kako hoćeš da ne muči po onoj silnoj prašini s puta od *Lapada*! Ona je, boga mi, čuvala svoje *pulmone*! Kazala mu je jednom — poslije pô sata tvrda mučaňa — da je bila *tri godine u sámostanu*, a on ti odma sjutri dan Boga molio, da bi se opet u samostan zatvorila. Ona u samostan ne išla, a on od žalosti prolio *dvije suze*.

Treća Marija — treća simpatija — u mnogočem je odvajala od prve dvije. Ona je bila svakaka: mirna i nemirna, živahna i mlitava. On je ňu ljubio i kad je ona drugoga ljubila. ňega si uvijek vidao s prijanom mu *Antunom*, koji negda bijaše *Marijina simpatija*. I gorke je čaše s ňome cijedio, ali to ga nije ni vele smelo, da Marija ipak ostane ňegova simpatija. Marija bješe otputovala za dva mjeseca, ali se je on znao ňe sjetiti: sjećao se je *svakog mjeseca jedanak*.

Kad se je povratila drukčije joj bješe, jer je *moral*a da ide u samostan. I odista, ona je tri dana *slobodno* šetala, pa tada i ako preko voje *ode u samostan*.

Nemu je to sigurno žao bilo, jer se nijesu uzalud niz ňegovo lice skotrlale *tri suze*. Tri simpatije, tri Marije, otele mu *šest suza* i to *jedna* iduć *put samostana*, *druga* iz samostana, a *treća* u samostan.

Sudbina tako htjela! M...

BIĀESKE.

U prošli ponedjeljak 16. o. m. dočekao je češki narod i proslavio 50. roden dan svoga najvećega pjesnika i kniževnika Emila Fride, u kniževnosti „Jaroslava Vrhlickog“. Frida je veličina prve vrste ne samo češke i slovenske, ňego i svjetske literature. Po osjećaňu svome Čeh i kosmopolita, pripada on i svojim kniževnim radom i svome narodu i svemu svijetu. „ňegov je pjesnički orizontat čitav svijet i cijela istorija čovječanstva“ — rekao je za ň pok. Albert, slavni hirurg i profesor

bečki. Ali i po vrijednosti svoga književnog rada staje on danas bez zazora pored prvih mislilaca i pjesnika umjetnikâ svjetske literature, o produktivnosti da i ne spomiñemo, jer, kako kažu, u tome ga je jedini Lopez de Vega pretekao. Broj njegovih pjesničkih djela dostigao je u prošloj godini 40. svesku, a pjesnik je sad tek u najbolim godinama. Stari klasični svijet, jevrejstvo i budizam, sve novije literature, osobito romanske, sve je to prošlo kroz ñegovo široko srce i odjeknulo na ñegovoj liri. On je samo preveo oko 400 tuđih pjesnika sa dvije i pô hiljade pjesama, i svi oni, koji vole mjeriti pjesničko osjećañe po „neposrednosti“ utisaka, na Vrhlickome će stradati sa svojom teorijom. Ñegov je pjesnički duh gibak i prenošljiv u sve prilike i sve svijetove; on piše i epose i dramska djela, on je i pripovjedač, pa ipak po glavnom obilježju — lirik. Niko se tako lako ne prenosi i ne stvara kao Vrhlicki, pišući u istim mah duhovite eseje, i studije literarno-istorijske, baveći se uredničkim poslovima i predajući o modernim literaturama u češkom universitetu, kojega je od 1893. počasní doktor. Češka ga kritika jedva stiže, a on sam stiže sve važnije pojave svjetske knjige. Ñegov književni rad čitava je literatura za sebe, pa kao što se u pojedinim literaturama sastavljaju antologije, kojima se pregledno savladuje literarni materijal, tako Česi imaju antologiju samo ñegovih produkata, i — koju on sam mora da sastavlja i sređuje; — prva je sveska izašla 1894. sa 639 strana, a sad se sprema drugi dio, koji će obuhvatiti posledñi decenijum ñegova pjesnikovaña. Vrhlicki je danas predmet osobite pažñe i van granica češkoga naroda, a šta Česi u ñemu imaju, ne mogu još dovoljno ni da procijene, mi ovamo dale — još mañe. Pa ipak — po mnogim znacima sudeći — čini nam se da narod, u kojem se Vrhlicki radaju, u velike maša do kulturnih visina susjedstva, i da mu je s te strane osigurana budućnost.

„Brankovo Kolo“

*

Za predsjednika Srpske Akademije Nauka u Beogradu postavljen je akademik Simo Lozanić, profesor hemije na Velikoj Školi.

Novi akademik D.r Mihailo Vujić pročitao je na svečanom skupu Srpske Akademije Nauka svoja pristupnu besjedu o novom obrtu u trgovinskoj politici.

Srpska Akademija Nauka izabrala je za svoje dopisne članove: profesora D.ra E. Muka, slovenistu i narodnoga vođu Lužičkih Srba; profesora Momčila Ivanića, tajnika leksikografskog odjela Akademije i profesora Jovana Tomića, mladoga srpskoga historičara.

Na skupu cjelokupne Srpske Kraljevske Akademije između ostaloga donesen je i ovaj zaključak: Držeći se svoje odluke od 11. junija prošle godine o zadužbini Marije i Mihajila Miliivojevića, kao i zadatka same zadužbine, Akademija odlučuje da se pomoć iz ove zadužbine za 1902. g. izda piscu djela „Moja Mati“, Ľudevitu Vuličeviću. S ovakom Akademijinom odlukom saglasio se i odbor, koji, po zavještaću, upravlja zadužbinom.

*

Zagrebački „Vienac“ javlja, da se u Dubrovniku osnovalo Kniževno Društvo, kome će biti zadatak da objavi političku prošlost Dubrovnika i da upozna narod sa starim dubrovačkim piscima; i da je već riješilo da izda u ovoj godini pjesme Bobalija i Antuna Kazali.

Ovo donosimo u ime kronike. A kad se rečeno društvo svijetu prikaže, progovorićemo malo više.

*

Srpska Kraljevska Akademija raspisala je nagradu od 480. dinara u zlatu, koju može dobiti: odličan poetski spis s moralnom i patriotskom tendencijom, koji je napisan čistim srpskim jezikom i odlikuje se lepotom sloga i sadržaja.

*

Ovo dana — piše Senior u trećoj svesci „Kola“ — imao sam prilike da vidim tri nove Muratove slike. Najlepša i najveća je „Proleće“ (Dafnis). Druga je nešto maña *Elegija*, a treća neizbježan Muratov motiv *Konavóka*. Ne ću da se upuštam u detaljno opisivanje tih slika, ali hoću da utvrdim, da sve tri slike pokazuju u razvitku Muratovleva talenta nov i značajan korak, te one svojom umjetničkom i tehničkom izradom predstavljaju neku neposrednu i lijepu poeziju u Primorju. Nadati se, da će g. Murat i dalje ostati pri ovakom radu i pružiti nam što više ovakih slika, koje su rijetke u našoj umjetnosti, jer je ona do sada obično za svoje predmete uzimala ili istoriju ili žanr.

*

Javili smo, da je Srpsko Akademsko Društvo „Zora“ u Beču o svom trošku izdalo pripovijetke Petra Kočića: „S pla-

nine i ispod planine“. Ove su pripovijetke iz planinskoga bosanskoga života. Kritika se je o piscu laskavo izrazila. „Brankovo Kolo“ veli: »Petar Kočić je novajlija; ali ima budućnosti. Ovo mu je zar prvo djelo, ali je dobro: dobro, jer obećava dobro. Zahvatio je u zdravo vrelo istinskoga života, to je već dobar znak. Dok se i sam stiša, dok svoj stil sredi, dok obrati više pažnje i u dušu svojih osoba, kao što umije lijepo da opisuje, biće Petar Kočić lijepa dobit pripovjedačkoj književnosti našoj.« U br. 49. „Srpskog Književnoga Glasnika“ vrlo simpatično ocejeňuje Jovan Skerlić spomenutu knjigu, koju toplo preporučujemo.

*

Izašao je drugi broj „Srpskoga Muzičkoga Lista“ i peti broj „Srpske Muzičke Biblioteke“. Oba ta lista, koji sastavljaju jednu cjelinu, uređuje Isidor Bajić u Novom Sadu.

Primili smo:

Prvi i drugi broj „Slovenskoga Obzora“ što izlazi u Pragu pod uredništvom Jaroslava Rozvoda.

Prvi broj „Ilustrovanoga Maloga Svijeta“, koji izlazi svršetkom svakoga mjeseca na dva tabaka u Sarajevu. Vlasnik i odgovorni urednik je Sava Savić, a uređuje Špiro Bocarić, akad. slikar. Cijena 4 krune na godinu.

Peti broj „Izvjestija S. Peterburskago Slavjanskoga Blagotvoritel'nago Obščestva“.

Arhimandrit Melentije Perović, vojvoda humski 1835-1887. Napisao S. T. P. (sa slikom).

Mostarske Male Biblioteke: Broj 1. Godina V. Simo Matavulj: Pošlednji Vitezovi. Sveska prva.

Materinstvo i otok nogu, napisao D.r Sv. M. Marković. Beograd. Cijena 1 dinar.

Iz prošlosti srpske oblasti Neretljanske, napisao Ljubo Ner. Vlačić. Preštampano iz „Dubrovnika“. Cijena 60 para. Čist prihod namijeđen je fondu „Srpske Zore“.

Литургија недјељна или празнична кад се пјева »Бла жени«. Српске црквене народне мелодије, забиљежио и хармонизирао за мушки хор Владимир Р. Ђорђевић, учитељ музике и пјевања. Својина пишчева. Цијена 3 динара или круне. Ја година 1903.